

België-Belgique
P.B.
ANTWERPEN X
8/5124

rAntGroen

*Behaagactie
Dag van de Natuur*

*Linkeroever, mosselsouper en 'Poesje'
Wad- en watervogelcursus*

foto Willy Ceulemans

natuurpunt
Zuidrand Antwerpen

www.zuidrand.be

AFZENDER en VU:
An Caers
Frans Kusterslaan 13
2650 Edegem
Afgiftekantoor Antwerpen X

Afdelingswebsite: www.zuidrand.be**Bestuursleden en coördinatoren**

Hugo Waeterschoot, *Voorzitter en Coördinator Beleidswerkgroep*
Groenstraat 59, 2540 Hove
03/455 22 12 - hugo.waeterschoot@tiscali.be

Peggy Beers, *Ondervoorzitter en Conservator Fort 7*
Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem
0485/52 81 25 - beerske@yahoo.com Daniella Van Peel,
Secretaris en Coörd. Communicatiewerkgroep
Frans Stienletlaan 36, 2610 Wilrijk
03/827 85 16 - daniella.van.peel@skynet.be

Guido Callaerts, *Penningmeester*
Frans De Cortlaan 42, 2610 Wilrijk
03/828 11 03 - callaertsguido@versateladsl.be

Johan De Ridder, *Mede-conservator Fort 7 en Snelberichten*
Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem
0485/91 13 86 - johan.deridder3@telenet.be

Nancy Geldhof, *Coördinator Educatieve werkgroep*
Hollebeekstraat 192, 2660 Hoboken
0485/85 13 64 - nancy.geldhof@telenet.be

Catherine Vandercruyssen, *Coördinator Cursussen*
Koningin Astridlaan 106, 2550 Kontich
03/288 81 07 - cvdx@telenet.be

Ronny Deckers, *Bestuurslid*
Doomstraat 246, 2610 Wilrijk
0485/55 45 31 - ronald.deckers@telenet.be

An Caers, *Ledenbestand en Werkingsprogramma*
Frans Kusterslaan 13, 2650 Edegem
03/458 34 80 - an.caers@telenet.be

Hilde Vangrunderbeek, *Coördinator Agenda*
Beekboshoeckstraat 202, 2550 Waarloos
015/32 08 05 - hildevangrunderbeek@skynet.be

Johan Baetens, *Studiewerkgroep*
Keizershoevestraat 21, 2610 Wilrijk
03/281 78 59 - johan.baetens@yucom.be

Bob Gabriels, *Webmaster*
Vandenpereboomstraat 9, 2140 Borgerhout
bob.gabriels@telenet.be

Danny Jonckheere, *Voorzitter Natuurpunt Hobokense Polder*
Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken
03/828 64 03 - jonckheeredanny@vt4.net

Wim Mertens, *Conservator Hobokense Polder*
Jan de Groofstraat 13, 2610 Wilrijk
03/216 93 62 - wim.a.mertens@skynet.be

Luk Smets, *Penningmeester Hobokense Polder*
Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar
03/289 73 66 - luk.smets@telenet.be

Redactie rAntGroen**Uiterste inzenddata voor artikels: 15 februari, 15 mei, 15 augustus en 15 november**

Graag uw teksten zenden naar :

Verslagen activiteiten : André De Mul, Lucas Henninckstraat, 41, 2610 Wilrijk, 03/828 70 32 - andre.de.mul@versateladsl.beAankondiging activiteiten : An Caers, Frans Kusterslaan 13, 2650 Edegem, 03/458 34 80 - an.caers@telenet.beWaarnemingen : Johan Baetens, Keizershoevestraat 21, 2610 Wilrijk, 03/281 78 59 - johan.baetens@yucom.beFort 7-nieuws: Johan De Ridder, Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem, 0485/91 13 86 - johan.deridder3@telenet.beOverige : Ingrid Van Havere, 32 Edenlaan, 2610 Wilrijk, 03/828 22 39 of 0476/35 67 79 - ingrid.van-havere-1@bel.dupont.com**Contactpersonen voor geleide wandelingen in onze natuurgebieden****Fort 7:** Natuurwandelingen: Tuur Wuyts, 03/449 99 11Monumentwandelingen: Philippe Vanhove, 03/825 02 43 - philippe.vanhove@tiscali.be**Hobokense Polder:** Annie Vandeweyer-Van Zwieten, 03/828 37 60 - walter.vandeweyer@pandora.be.

De polderwandelingen worden verzorgd door VMPA-Hoboken

en zijn in de agenda aangegeven met

Algemeen

Lidmaatschap Natuurpunt: 20 euro per jaar te storten op rekening van Natuurpunt vzw (230-0044233-21) met vermelding: lidmaatschap, Afd. Zuidrand Antwerpen, naam en adres. Als lid van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen ontvangt u het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift rAntGroen.

Abonnement op rAntGroen: Voor leden van andere afdelingen door storting van 6 euro op onze rekening met vermelding van uw naam en adres.

Verzekering: Ieder lid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Inschrijving voor de autobustochten: Alle gezinsleden tot en met 12 jaar gaan gratis mee indien vergezeld van ouders. Studenten en bijstandtrekkers betalen het tweede bedrag.

De eerst ingeschrevenen hebben voorrang indien de deelnemingsprijs betaald werd. Wie na storting niet mee kan, moet zo vlug mogelijk de leiding verwittigen zodat mensen die op de wachtlijst staan, kunnen meegaan.

Indien er onvoldoende inschrijvingen zijn, gaat de tocht door met eigen wagens of met minibuses.

Annulatie bij autobustochten: Leden die door ernstige redenen niet kunnen deelnemen en uiterlijk 2 dagen vooraf de leiding verwittigen, hebben recht op een tegoedbon voor een volgende bustocht.

Annulatie bij weekends en reizen: Om tijdig vervanging te vinden vragen we u om afzegging zo spoedig mogelijk te melden. Teneinde de kosten te recupereren vragen we steeds 10% van de totale prijs bij afzegging. Bij afzegging binnen de maand voor de reis dient er minimum 25% van de totale prijs te worden betaald of de reeds gemaakte kosten indien deze hoger liggen dan 25%.

Alle betalingen voor onze afdeling dienen te gebeuren op volgende rekening: **979-9767547-40** van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 30 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening 293-0212075-88 van Natuurpunt vzw, Kardinaal Mercierplein 1, 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds 3722, Zuidrand Antwerpen"

Contact met de basis blijft belangrijk

Vandaag stond ik per toeval kort op een beurs in Wilrijk waar onze afdeling een standje had opgezet. Het was opmerkelijk hoe de relatief kleine gemeenschap van het Neerland (wijk tussen de Korte Doornstraat en Atlas Copco) zulk een professionele tentoonstelling rond de postzegel-kunstenaar Andre Buzin had opgezet. Misschien zegt de naam u op het eerste gezicht niet veel, maar onrechtstreeks kent u hem eigenlijk allemaal. Andre Buzin is de tekenaar van de postzegels rond Belgische vogels. Bovendien bleek hij de ontwerper van vele olieverschilderijen, allen van uitmuntende kwaliteit en soms bijna niet te onderscheiden van foto's ! Op de openingsdag van de tentoonstelling werd tevens een nieuwe postzegel gehuldigd met de afbeelding van het Vuurgoudhaantje. Het was dan ook erg fijn om te vernemen dat de lokale gemeenschap die dit bijzondere evenement organiseerde, onze Natuurpunt afdeling had uitgekozen om de tentoonstelling en de publicatie van de nieuwe postzegel luister bij te zetten. Op de presentatiekaart van de nieuwe postzegel stond trouwens trots het logo van onze vereniging. De keuze viel op onze vereniging omdat de organisatoren "Natuurpunt" verbonden met vogelstudie en natuurbescherming; inderdaad twee belangrijke polen van de vereniging en onze afdeling in het bijzonder.

Toen ik geïnteresseerde burgers aansprak op deze toch wel gespecialiseerde tentoonstelling, viel het echter op hoe velen onze vereniging niet kenden of maar erg oppervlakkig. Wat ze echter quasi allemaal kenden waren onze meer bekende natuurgebieden omdat velen er wel eens wandelden. Voor mij was het een unieke gelegenheid om onze werking te Wilrijk toe te lichten en in het bijzonder de recente acties ter vrijwaring van BPA 30 een unieke open ruimte gelegen naast de wijk Neerland. Vele omwonenden fietsen en wandelen regelmatig door het gebied maar waren zich niet bewust van de ruimtelijke bedreiging en nog minder, dat Natuurpunt ijverde voor het behoud. Toch wel opmerkelijk !

Eens te meer wordt hierbij bevestigd hoe moeilijk het blijft om met het lokale weefsel contact te houden, zonder gebruik te maken van massapublicaties. Maar getroost, de reactie van de mensen die we aanspraken sprak boekdelen : ze stelden onze interventies ter behoud van landschap en natuur meer dan op prijs ! Kwestie dus van meer contact te houden; een grote uitdaging voor onze afdeling !

Hieromtrent wil ik dan ook 2 mensen van onze afdeling in de bloemetjes zetten : Daniella Van Peel en Nancy Geldhof. Het zijn zij die via lokale beurzen en tentoonstellingen zoals deze onze afdeling meer bekendheid geven bij de basis. Bovendien hebben ze voor de vereniging recent een nieuwe stand in elkaar geknutseld die er best mag wezen.

Tot slot een korte oproep : voel je je geroepen om een keertje per jaar (of een beetje meer) Daniella en Nancy bij te staan op een lokale stand geef hen dan een seintje. Ze appreciëren dit ten zeerste (zie colofon bladzijde 2 voor hun telefoonnummers).

Hugo

4e kwartaal 2005

Iedereen is welkom op alle wandelingen. Honden zijn niet toegestaan op onze activiteiten.

De gids/leiding treedt op als educatieve begeleider van Natuur- en Milieueducatie Natuurpunt.

- = Kostendelend vervoer (5 eurocent/km) wordt op de afspraakplaats georganiseerd
- = Kindvriendelijke tocht
- = Wandelingen met dit logo worden begeleid door VMPA gidsen en zijn opgenomen in de VMPA-kalender

Za. 1 okt. 2005 **Open Beheerdag Fort 7**
9.00 u Leiding: Peggy Beers

0485/52 81 25

In oktober wordt er gestart met de beheerwerkzaamheden, waaraan een heel enthousiaste ploeg deelneemt! Er wordt elke zaterdag gewerkt van 9.00u tot 12.00u en dit tot begin maart, wanneer het broedseizoen begint.

Wil je mee de handen uit de mouwen steken, dan ben je van harte welkom!

Afspraak: Lokaal de IJsvogel Fort 7, Legerstraat 40 te Wilrijk.

Mee te brengen: werklust, ev. werkhandschoenen en stevig schoeisel.

Zo. 2 okt. 2005 **Enkele reservaten van de VOORKEMPEN in de kijker!**
8.30 u > 12j. Gids en leiding: Fons Waeterschoot

03/322 12 75

Deze wandelvoormiddag richten wij onze neuzen naar het noorden van onze provincie.

We toeren rond langs 'DE HOOFSWEER', beheerd door 'Bos en Groen' en doorheen 'DE KOOLDRIES' waar Natuurpunt Voorkempen de plak zwaait. Beide reservaten liggen broederlijk naast elkaar, respectievelijk op het grondgebied van St. Lenaarts en Brecht. Oude verlaten

kleiputten en een spontane plantengroei beheersen hier de omgeving. Zeker de moeite om eens onze aandacht te krijgen.

Afspraak: We vertrekken met eigen wagens om 8.30u op de Bist te Wilrijk. Het einde is voorzien ± 12.30u ter plaatse. Te wandelen afstand = ± 5 km.

Mee te brengen: verrekijker en laarzen.

Zo. 16 okt. 2005 **Vogeltrekeexcursie kust**
7.00 u Gids: Luc Van Schoor
Leiding: Wim Roelant

03/353 09 77

0477/34 07 21

Vandaag nog eens vroeg uit de veren!

Het is weer volop trektijd voor duizenden zangvogels die bij voorkeur overdag vliegen. Groepjes vinken, lijsters, leeuweriken, gorzen, piepers en nog veel meer volgen een zuidwestelijke tot westelijke trekbaan die hun etappegewijs naar hun overwinteringsgebied leidt. Een jaarlijks fenomeen, waar het laatste wetenswaardig feit nog niet van gekend is. Maar ook zeevogels, zoals jagers en Jan-van-Genten trekken naar het zuiden.

Een dag met mooi weer na een periode van regen, mist of harde wind geeft soms topaantallen. Op zulke dagen passeren ook roofvogels geregeld de revue.

Bij de opmaak van deze aankondiging stond het programma nog in zijn kinderschoenen. Gaan we traditiegetrouw naar de Zeeuwse (of Vlaamse) kustzone of zoeken we het wat dichterbij? Voor inlichtingen over het definitief programma mag je vanaf 2 weken tevoren bellen met de gids of de leiding. U bent van harte welkom om met al uw zintuigen mee te komen ontdekken en genieten van de bonte schare trekvogels, waar dan ook ...

Baai van Heist

Afspraak: We vertrekken met eigen wagens op de Bist te Wilrijk om 7.00u. Het einde is voorzien omstreeks 18.30u te Wilrijk. Aantal te wandelen km = 5 tot 6 km.

Mee te brengen: picknick, drank, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, stevig schoeisel en laarzen bij regenweer.

Zo. 16 okt. 2005

Wandeling in de Hobokense Polder

9.30 u

Gidsen: Leentje Toussaint en Jeannine Nielandt

Leiding: Annie Vandeweyer – Van Zwieten

03/828 37 60

Kom mee genieten van de kleurenpracht die de herfst biedt. Bloemen zijn wel uitgebloeid, maar elke plant heeft toch zijn eigenaardigheden zodat er nog genoeg te observeren valt. Vele vogels zijn reeds naar hun winterkwartieren vertrokken. Watervogels die hier overwinteren kunnen we observeren aan de grote plassen. Met wat geluk zien

we ook onze natuurbeheerders: de Konikpaarden en de Gallowaykoeien.

Afspraak: Station Hoboken Polder, einde Berkenrodelei om 9.30u. Einde voorzien rond 12.30u.

Mee te brengen: waterdicht schoeisel en eventueel verrekijker.

Zo. 23 okt. 2005

Kinderactiviteit: paddestoelen

14.00 u

Gids: Fons en Yvonne Waeterschoot

Leiding: Nancy Geldhof

03/322 12 75

0485/85 13 64

Als echte doorwinterde boskenners weten onze gidsen van dienst alle kinderen steeds te boeien met hun verhalen.

Dit keer gaat het over de paddestoelen.

Voor verdere info: lees 't rAntGroentje.

Zo. 30 okt. 2005

Herfsttocht Meerdaalwoud en Doode Bemde

8.15 u

Gids: Wim Roelant

Leiding: Ingrid Van Havere

0477/34 07 21

03/828 22 39 of 0476/35 67 79

Wat doet een mens - en zeker een natuurmens! - zoal in de herfst? Een boswandeling maken, natuurlijk! En waar kan men dit het beste doen? In een groot bos! Ah ja, da's zeker! Is er nog ergens een groot bos in Vlaanderen? Ja, zelfs een woud!

Het Meerdaalwoud, een paradijs voor elke rechtgeaarde boswandelaar! Of je nu houdt van paddestoelen, mossen, bosvogels of een flinke portie dode bladeren en een kleurrijk bos, iedere natuurliefhebber komt vandaag aan z'n trekken. Schuif dus je stoute wandelschoenen aan en geniet mee van een dagje Meerdaalwoud en Doode Bemde!

Afspraak: Vertrek op de Bist te Wilrijk om 8.15u (kostendelend vervoer mogelijk!). Het einde ter plaatse is voorzien omstreeks 17.00u.

Goudgele bundelzwam (*Pholiota flammans*)

foto: Willy Ceulemans

Mee te brengen: picknick, verrekijker, ev. telescoop, veldgidsen, fototoestel, bij regenweer waterdicht schoeisel (bv. laarzen) en regenkledij.

Zo. 6 nov. 2005

Vogels kijken op Noordelijk Eiland Wintam

8.30 u

Gids: Wim Roelant

Leiding: Ronny Deckers

0477/34 07 21

0485/55 45 31

Kluut,
(*Recurvirostra
avosetta*)

Je moet het maar kunnen: op stap gaan naar een Noordelijk Eiland gelegen ten zuiden van ons afdelingsgebied! Nu ja, alle gekheid op een stokje, we kennen deze felbevochten paradijselijke plek natuurlijk in de eerste plaats omwille van

de vogels! Deze komen er – zeker rondom dit jaargetijde – naar alle zekerheid in mooie aantallen voor.

Zowel de gewonere soorten als regelmatig al eens 'specialekes' kan je hier pleisterend of overvliegend aantreffen. Ideaal moment om vogelkijkers van alle niveaus samen te brengen voor een ochtendje genieten in het veld.

Afspraak: We vertrekken om 8.30u aan de Bist in Wilrijk en rijden met kostendelend vervoer (= samen in de auto) naar Wintam. Mensen die ter plekke willen aansluiten, kunnen dit ter hoogte van de parking aan de sluizen.

Gelieve dan wel de leiding hiervan tijdig op de hoogte te brengen. Het einde is voorzien rond 12.00u ter plaatse.

Mee te brengen: verrekijker, telescoop, veldgids(en), fototoestel, bij regenweer waterdicht schoeisel (bv. laarzen) en regenkledij.

Za. 12 nov. 2005

Afdelingskwisavond: Natuur met Wim en Tuur

Gids/leiding: Tuur Wuyts

03/449 99 11

20.00 u

Wim Vandeweyer

03/321 32 23

Voor onze eerste winteravond van het jaar maken we er meteen een gezellige boel van. Vanavond testen we jullie kennis en teamspirit rond Natuur. Geen aartsmoeilijke vragen maar gewoon enkele wetenswaardigheden over onze alledaagse natuur. Winnen is natuurlijk niet het vooropgestelde doel, maar wel een aantal leuke dingen opsteken over onze natuur en het milieu van vandaag.

Bollebozen met een IQ van boven de 150 blijven dus best thuis en alle maar dan ook alle overige Natuurpuntleden van onze afdeling verwachten we voor deze avond.

Afspraak: Deze avond gaat door in zaal Steytelinck, Sint-Bavostraat te Wilrijk (naast kerk). We starten om 20.00u en het einde wordt verwacht omstreeks 22.30u.

Toegang kost een luttele 2 € en omvat tevens een drankje.

Di. 15 nov. 2005

Laatste dag om in te schrijven voor Linkeroever, mosselsouper en 'Poesje van Antwerpen' dd. 3 dec. 2005

Za. 19 nov. 2005

Dag van de Natuur

9.00 u

Leiding: Peggy Beers en Johan de Ridder

0485/52 81 25

Op de Dag van de Natuur, jaarlijks het derde weekend van november, plaatsen we de dagdagelijkse inzet van onze vrijwilligers bij het beheer van ons natuurgebied Fort 7 in de kijker. Bovendien nodigen we omwonende uit om ons eens een handje te komen toesteken. Uiteraard willen we op die dag in de eerste plaats veel werk verzetten! Er wordt afgesloten met een hapje en een drankje.

Afspraak: 9.00u tot 13.00u aan de IJsvogel, Legerstraat 40 te Wilrijk.

Mee te brengen: werkkledij, stevige schoenen en, indien je dit hebt, werkhandschoenen.

*Beheerswerken achter de laadkade van Fort 7
foto: Johan De Ridder*

Zo. 20 nov. 2005

Vogeltocht Oosterschelde en Veerse Meer

Gids: Luc Van Schoor

03/353 09 77 of 0494/33 63 09

8.15 u

> 12j.

Leiding: Sonja Van Kerckhove

03/235 88 56

Peggy Beers

Sneeuwgors (Plectrophenax nivalis)

Vandaag gaan we weer op zoek naar de eerste wintergasten op en rond het water van Zuid- en Noord-Beveland. We starten in de Yerseke Moeren, een oud reliëfrijk weidelandschap, waar de Kolganzen en Smienten zich thuis voelen ... samen met een rits andere overwinteraars.

Als het weer een beetje meezit, gaan we op stap langs de Oosterscheldedijk.

We voorzien de middagpauze in Calynsplaet. Hopelijk opent het oergezellige visserscafeetje weer zijn deuren voor ons ... anders wordt het mogelijk Wissekerke.

Nadien trekken we naar de Goudplaat aan het Veerse Meer voor een mooie landschapswandeling langs bos en waterkant.

Vorig jaar was deze tocht nog goed voor o.a.

Sneeuwgorzen, allerlei ganzen en Slechtvalk. Laat ons duimen dat we ook nu weer kunnen genieten van een zonnig weertje dat alles extra kleur geeft.

Afspraak: We vertrekken met eigen wagens op de Bist te Wilrijk om 8.15u. Het einde is voorzien omstreeks 17.00u ter plaatse.

Het aantal te wandelen km bedraagt ongeveer 6 km.

Mee te brengen: picknick, drank, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, laarzen bij regenweer en stevig schoeisel.

Za. 26 nov. 2005 **Actie "Behaag ... natuurlijk"**
VM

Wij vragen enkele uurtjes van uw tijd ten voordele van de natuur!

Elders in deze rAntGroen kan u uitgebreide informatie vinden over deze haagplantactie van Natuurpunt, met steun van de gemeentebesturen en milieuranen. Het plantgoed voor onze actie wordt geleverd door een boomkweker. Het samenstellen van de pakketten gebeurt echter door werkgroepen in elke gemeente. Hiertoe vormen we met de gemeentelijke milieuranen werkgroepen die instaan voor de samenstelling en de bedeling. Daartoe zoeken we per gemeente een tiental vrijwilligers, zowel voor de

samenstelling van de pakketten als voor de bedeling van het plantgoed. Help uw vereniging de natuur promoten en geef uw naam op bij één van onderstaande coördinatoren, die u juiste plaats en uur kunnen mededelen.

Aartselaar: Luk Smets 03/289 73 66
Edegem: Nicole Beeckmans 03/289 21 21 (kantooruren)
Hove: Hugo Waeterschoot 03/455 22 12
Hoboken: Danny Jonckheere 03/828 64 03
Wilrijk: Tuur Wuyts 03/499 99 11
Alvast bedankt voor uw medewerking.

Do. 1 dec. 2005 Laatste dag om in te schrijven voor Ganzenuitstap naar Damme en de Oostkustpolders (GANZENKIJKDAG) dd. 18 dec. 2005

Za. 3 dec. 2005 **Linkeroever, mosselsouper en 'Poesje van Antwerpen'**

13.30 u ☺ > 12j. Gids: Luc Van Schoor 03/353 09 77
Leiding: Sonja Van Kerckhove 03/235 88 56

Het driedelig programma dat Luc en Sonja ons vandaag aanbieden, kadert al een beetje in de eindejaarssfeer ... een echt speciale dus!

Tijdens de namiddagtocht bezoeken we enkele vogelrijke plekken die nog resten op Linkeroever. Dat kan zijn Blokkersdijk, de Putten, het groot rietveld, ... We gaan op zoek naar eenden, ganzen en wie weet ... Baardmannetjes? Bij valavond staan de mosseltjes te dampen in een aparte dis aan de Scheldeboord. Voor wie geen mosseltjes lust, is er op aanvraag rumsteak of kabeljauw met pomme duchesse verkrijgbaar tegen dezelfde prijs, glaasje wijn, biertje of frisdrank inbegrepen. Het spreekt voor zich dat we voor en na tijd maken voor een gezellige babbel. 's Avonds brengen we een bezoek aan de enige echte en onvervalste 'Poesje van Antwerpen' in het sfeervol keldertheatertje naast het Vleeshuis. We worden vergast op een 2 uur durende exclusieve voorstelling in de taal der Sinjoren! We kozen voor U een driedelig programma met volkseigen figuren als ... de Neus en de Schele ...

De 3 stukken zijn respectievelijk:

- De Leeuw van Vlaanderen
- Romeo en Juliette
- De Maagd van de Burchtgracht

Het is allang geen geheim meer dat er tijdens de opvoering personen en feiten van onze eigenste Natuurpuntafdeling aan bod komen (zie verder ...). Het is dus zeker lachen geblazen!!!

De voorstelling eindigt rond 22.00u, maar wie wil, kan nadien volledig vrijblijvend deelnemen aan een 'afscheidsdronk' in een typisch Antwerps café.

We verwachten je graag met je beste humeur op deze uitzonderlijke 'happening'! We maken er samen een gezellige dag van!

Afspraak: De namiddagtocht start met eigen wagens om 13.30u aan de Bist te Wilrijk (kostendelend vervoer mogelijk). Het aantal te wandelen km bedraagt 3 tot 4 km. We eindigen de uitstap om 17.30u op Linkeroever, bij het mosselrestaurant.

Mee te brengen: kijker, telescoop, warme kleding, stevige wandelschoenen en laarzen bij regenweer.

De prijs voor het mosselsoupetje en de Poesje bedraagt 22 € te storten voor 15 november 2005 op onze rekening (zie blz. 2). Let wel: de plaatsen voor de Poesje zijn echt beperkt, tijdig inschrijven is dus de boodschap!!

Afzonderlijk inschrijven voor de Poesje (6 €) of het mosselsouper (18 €) is slechts mogelijk na 20 november 2005 indien er nog plaatsen vrij zijn (??) en mits telefonisch reserveren via Sonja Van Kerckhove.

!! ANEKDOTES GEVRAAGD !!

GEVRAAGD : korte anekdotes om deze vertoning te kruiden: karikatures, grappige belevenissen of voorvallen die te maken hebben met allerlei activiteiten en personen van vroeger tot nu. Gelieve uw teksten vóór 15 oktober 2005 onder gesloten omslag of per e-mail te bezorgen aan

Sonja Van Kerckhove.

Pieter Van Passenstraat 24 te 2610 Wilrijk

Email : sonjavk@skynet.be

Za. 10 dec. 2005

Determinatie-avond rond Varens

Gids/leiding: Hugo Waeterschoot

03/455 22 12

20.00 u

hugo.waeterschoot@tiscali.be

Op de Hoge Venen-tocht van 2 september hebben een aantal onder u mogelijks reeds uitvoerig kennis gemaakt met een heel aantal inlandse varenssoorten. Was je er toen niet bij of wil je er meer over weten dan is deze avond een unieke opportuniteit.

Varens zijn meestal geen erg populaire plantengroep, ondanks hun veelvuldig voorkomen. Nochtans is het op naam brengen van varens helemaal niet zo moeilijk en behoren zij veruit tot één der makkelijkste plantengroepen om te determineren. Varens kunnen trouwens vlot herkend worden in het veld, gezien het beperkt aantal soorten.

Varens herkennen is erg interessant omdat deze planten veel vertellen over de ecologie en de geologie van het terrein.

We starten deze avond dan ook met een korte diareeks die een overzicht geeft van de in België voorkomende varens, hun habitat, hoe ze te herkennen, Na deze korte introductieve diareeks steken we de handen uit de mouwen en gaan we zelf aan de slag.

Aan de hand van een fotosyllabus die ter beschikking wordt

Tongvaren, (*Asplenium scolopendrium*)
foto: Johan De Ridder

gesteld, trachten we de soorten in de praktijk te herkennen en de morfologie en structuur van de varens wat van nabij te bekijken.

Afspraak: Om 20.00u stipt in het lokaal De IJsvogel op het Fort 7 (Legerstraat juist achter crematorium). Einde ter plaatse voorzien omstreeks 22.30u.

Mee te brengen: loep.

Kostprijs 1 € voor enkele copijen.

Zo. 18 dec. 2005 Ganzenuitstap naar Damme en de Oostkustpolders (GANZENKIJKDAG)

7.30 u

Gids: Rudy Vansevenant

015/32 08 05 - rudyvansevenant@skynet.be

Leiding: Wim Roelant

0477/34 07 21 - wim_roelant@hotmail.com

Diegenen onder u die onze tocht naar de Oostkustpolders (die we om de twee jaar organiseren) reeds meegemaakt hebben, weten dat de ganzenaantallen (vooral Kol- en Kleine Rietganzen) er steeds in stijgende lijn gaan. Dit is in grote mate te danken aan de inspanningen van Eckhardt Kuijken en een team van medewerkers die zich daar sinds vele tientallen jaren inzetten voor de bescherming van de ganzen..

Om het belang van deze streek als overwinteringsgebied te onderstrepen, organiseren de ganzenbeschermers dit jaar een eerste "GANZENKIJKDAG". Om al diegenen die het goed menen met onze "Vriesegansen" een steuntje in de rug te geven willen wij onze traditionele tocht dit jaar dan ook op 18 december organiseren. Het wordt dus een beetje anders

Kleine Rietgans (*Anser brachyrhynchus*)

foto: Rudy Van Sevenant

dan anders, met wellicht wat meer volk in de buurt, maar we horen solidair te zijn en de natuurbescherming maar eens voorrang te geven op ons eigen rustige natuurplezier!

We spreken af om 7u30 op de Bist, zodat we uiterlijk om 7u45 weg zijn met een **minimum aantal goed gevulde wagens** (omwille van het parkeren te Damme en omwille van de smalle polderwegjes op de tocht).

Om 9u. verwacht Eckhardt Kuijken himself ons op het stadhuis van Damme voor een korte inleiding over de ganzen en de beschermingsmaatregelen aldaar (alleen onze afdeling krijgt deze VIP-behandeling!) In het stadhuis zelf kunnen we dan nog even een ganzententoonstelling bekijken. Daarna kruipen we weer onze auto's in en loodst een speciaal daartoe opgericht "vluchtverkeercentrum" ons naar de beste ganzenplaatsen op dat ogenblik.

Omstreeks de middag eten we onze bokes op in café Den Overzet, waarna een gids van de afdeling Brugge ons naar de beste vogelplekjes van Zeebrugge en omstreken brengt. Om alles toch een beetje te kunnen organiseren vragen we u deze keer om ons te **verwittigen van uw deelname** (telefonisch of per mail bij Rudy Vansevenant) en dit **uiterlijk tegen zondag 1 december**. Als bijdrage voor de plaatselijke gidsen vragen wij u 2 € per persoon, ter plekke te betalen aan de leiding.

Afspraak: we vertrekken met eigen wagens op de Bist te Wilrijk om 7u30 en keren terug +/- 18u30.

Mee te brengen: warme kledij, goed waterdicht schoeisel, verrekijker, telescoop, lunchpakket en 2 € voor de gids(en).

Zo. 8 jan. 2006 Laatste dag om in te schrijven voor Goeree-Overflakkee dd. 22 jan. 2006

Zo. 8 jan. 2006

Vogelobservatietocht Tholen

8.30 u ☺ > 12j. Gids: Luc Van Schoor
Leiding: Rudy Vansevant

03/353 09 77
015/32 08 05

Nu de feesten voorbij zijn, gaan we weer op onze nieuwjaarsstocht naar het vroegere 'eiland' Tholen. Jullie voorzien best wat warme kledij ... wij de rest. Sommige habitués noemen deze eersteling stevast dé Jenevertocht. En ja, ook nu weer zorgen we voor dat bekende opwarmertje. Waar en hoe blijft telkens weer een verrassing, maar zo kunnen we alleszins het ergste vriesweer trotseren!

We gaan samen op zoek naar verschillende ganzen- en eendensoorten, steltlopers, zwanen,... Hopelijk zijn ze vandaag ook present. Vorig jaar konden de 29 deelnemers zich verheugen op een prachtige dag met o.a. een 45-tal roofvogels en een groepje Fraters. Benieuwd wat het nu zal worden.

Afspraak: We vertrekken om 8.30u op de Bist te Wilrijk. Aansluiten is mogelijk aan de Leugenberg te Ekeren, mits tijdig de leiding te verwittigen.

*Bontbekplevier
(Charadrius
hiaticula)*

Het einde is voorzien omstreeks 17.00u ter plaatse.

Aantal te wandelen km = 5 km.

Mee te brengen: picknick, drank, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, laarzen bij regenweer en stevig schoeisel.

Za. 14 jan. 2006

Projectieavond nieuwe klankdiareeksen BVNF

20.00 u ☺ Leiding: Luc Van Schoor
Hilde Vangrunderbeek

03/353 09 77
015/32 08 05

De Bond voor Verantwoorde Natuurfotografie (BVNF) is er in de loop van hun 25-jarig bestaan in geslaagd om zowel de potentiële beginner als het kruin van de Vlaamse natuurfotografen te verenigen tot één forum. Met regelmaat worden er internationale fotografiefestivals ingericht ... zo ook weer dit jaar.

Uit een veelheid van onderwerpen uit diverse werelddelen selecteerden we voor u een gevarieerd en boeiend programma met klankdia- en digitale reeksen over uitsluitend Europese natuur. We nemen U mee door ons eigenste landje en buurlanden tot het Oosten en het Hoge Noorden. Daarbij worden diverse landschappen, fauna en flora met aangepaste muziek en soms ook commentaar op het scherm gebracht. We kozen alvast voor volgend programma:

- Falling in Love - Marc De Schuyter: Een reeks geïnspireerd door de herfst
- Natuur nabij, een jaar in beweging - Marc Meeuws: Natuuropnamen uit Vlaanderen uit alle seizoenen
- Tussen 5 en 9 am - Bernard Castelein: Fraaie sfeeropnamen van het Groot Schietveld en de Kalmthoutse Heide, voorzien van een leerzaam commentaar van de fotograaf zelf
- Bulgarije - Ludo Goossens: Reeks uit een onbekend land, landschappen, maar ook gieren
- Schansput - Jef Eyckmans: Prachtige reeks met beelden uit een enkel natuurgebiedje
- Kregen - Ludo Goossens: De kregen van het Meetjesland zijn de achtertuin van de fotograaf, die er prachtige dia's maakte
- Voorbij de taalgrens - Cois Bouvé: Prachtige reeks over de Ardennen
- Natuur in beeld, Kalmthoutse Heide - Bie Lievens:

- Landschappen, flora en fauna van de Kalmthoutse Heide
- Zammelsbroek - Lieve Geens: Boeiende reeks met sfeerlandschappen, flora en fauna van dit interessante gebied
- Kraanvogels, de westroute: Verscheidene jaren volgden Ludo Goossens en Jan Roofthoof de kraanvogels (Grus grus) op hun westelijke migratieroute. Hierbij werden door 3 seizoenen heen opnamen gemaakt in verschillende landen. Het zomerseizoen ontbreekt omdat de kraanvogels dan hun eieren uitbroeden en hun jongen grootbrengen. In die periode zijn ze bijzonder gevoelig voor verstoring en moeten ze met rust gelaten worden. Stem: Geert Segers, Tekst, fotografie en samenstelling: Jan Roofthoof.
- Vogels van het noorden: Een gevarieerde greep vogelbeelden die meer 'noordelijk' in Europa werden gemaakt en dan vooral in landen als Zweden, Schotland en IJsland. De verschillende biotopen waarin deze vogels werden gefotografeerd, leverden het kader voor deze montage. Tekst en stem: Fons Van den Heuvel, Fotografie en samenstelling: Jan Roofthoof en Jos Permentier.

Zoals je zelf kan zien, een rijkgevuuld programma met voor elk wat wils en tijdens de pauze kans voor een gezellige babbel.

Kleine wijzigingen zijn mogelijk indien er op het laatst nog één of meerdere nieuwe beeldklankreeksen worden aangeboden. Zorg dat je erbij bent ... en zeg het voort ... Afspraak: Deze uitzonderlijke BVNF-avond gaat door in de kleine zaal van het Cultuurcentrum De Kern te Wilrijk om 20.00u (dit is in de buurt van de GB op de Bist). Het einde is voorzien omstreeks 22.45u. Er wordt een kleine bijdrage in de kosten gevraagd.

Zo. 15 jan. 2006 **Kinderactiviteit: Dieren in de winter**
14.00 u 6j.<😊<12j. Leiding: Nancy Geldhof

0485/85 13 64

Vandaag bekijken we waar de dieren allemaal gebleven zijn, nu het echt koud wordt en hoe we hen toch nog kunnen helpen.

Voor verdere info, zie de volgende rAntGroen.

Zo. 22 jan. 2006 **Ganzentocht naar Goeree-Overflakkee**
7.30 u Gids: Rudy Vansevenant
Leiding: Walter Van Spaendonk

015/32 08 05
03/480 54 24

Deze wintertocht brengt ons, een maand vroeger dan vorig jaar, naar Goeree-Overflakkee, het meest noordelijke van de gewezen delta-eilanden.

We gaan op zoek naar concentraties ganzen en eenden, maar roofvogels en weidevogels krijgen we vast en zeker ook in de kijker. Daarvoor bezoeken we een aantal van de gekende plaatsen als daar zijn: de Sint-Antoniegorzen, Den Bommel, Stad aan't Haringvliet, Het Havenhoofd, de Slikken van Flakkee of het nieuwe ganzengebied aan de Westplaat, de ganzenpolders van Ouddorp en Goedereede ... en met een waarschijnlijk einde op de Brouwersdam. De keuze en de juiste volgorde laten we afhangen van de voorbereiding en van de weersomstandigheden.

's Middags eten we onze boterhammen op in een cafeetje en kunnen we ons opwarmen met een lekkere tas soep.

Afspraak: Om 7.30u aan de Bist te Wilrijk. We voorzien terug te zijn in Wilrijk ten laatste om 19.00u.

Wie mee wil, stort ten laatste tegen 8 januari 2006 13 € – 10,50 € op onze rekening (zie blz. 2) met vermelding "Goeree-Overflakkee" en het aantal deelnemers.

Brandgans (Branta leucopsis), foto: Rudy Van Sevenant
Mee te brengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, warme regenvrije kledij en schoeisel, picknick en enkele euro's.

Zo. 29 jan. 2006 **Winterwandeling in het Zoerselbos**
13.15 u 😊 Gids: Plaatselijke gidsen
Leiding: Tuur Wuyts

03/449 99 11

Het Zoerselbos heeft een oppervlakte van 380 ha waarvan reeds belangrijke delen zijn aangekocht door de overheid en natuurbeschermingsverenigingen. Er is loofhout, naaldbout en er zijn beemden. Bij de aanleg van de E34 werd er zand gewonnen en ontstond daarna een grote vijver. De v.z.w. De Vrienden van het Zoerselbos zet zich sinds 1972 met hart en ziel en taai doorzettingsvermogen in om dit gebied optimaal te beschermen, te beheren, te bestuderen en echte natuurliefhebbers er kennis mee te laten maken.

Afspraak: We vertrekken op de Bist te Wilrijk om 13.15u en aan het bezoekerscentrum aan de Boshuisweg nr. 2 om 14.00u. De wandeling duurt ongeveer 2,5 uur. Het einde is voorzien omstreeks 16.30u ter plaatse. Het aantal te wandelen km bedraagt 8 km.

Mee te brengen: loep, verrekijker, fototoestel en laarzen!! Vermits er per 25 deelnemers een gids voorzien wordt, gelieve U minstens 10 dagen op voorhand aan te melden bij de leiding. Voor de v.z.w. wordt een gift van 1 €/pers. voorzien ter plaatse te betalen.

www.zuidrand.be

Ons internetsite, (nog g)een bekend gezicht voor jou (?) !

Internet is niet meer uit ons leven weg te denken en ook de afdeling maakt er dankbaar gebruik van. Onze website is zeker meer dan de moeite waard om onder je "favorieten" op te nemen. We trachten het zo goed mogelijk up-to-date en aantrekkelijk te houden; daar zorgt onze webmaster Bob Gabriels voor. Maar ook jou bijdrage is gewenst!!

Heb je foto's van activiteiten, een belangrijk bericht voor de afdeling: stuur het door naar Bob !

ACTIVITEITENKALENDER HOBOKENSE POLDER

De nieuwe Natuurpuntafdeling Hobokense Polder stuurde ons bijgevoegd een overzicht van haar activiteiten door. Voor verdere details verwijzen we naar hun website (<http://www.hobokensepolder.be>) of hun nieuw afdelingsblad (voor leden van het district Kiel of Hoboken).

Vrij. 7 okt. **Behaag natuurlijk 2005**

20 uur – 22 uur

Informatie-avond over Ecologisch tuinieren door Geert Meysmans, VELT-lid en landschapsarchitect

Zaal Het Dorp, Kapelstraat 17 2660 Hoboken

Organisatie: Danny Jonckheere, 03/828 64 03 – jonckheeredanny@vt4.net

Zo. 9 okt. **Natuurbeheer in de Hobokense Polder**

10 uur – 16.30 u

Afspraak: Station Hoboken-Polder, einde Berkenrodelei

Contactpersoon: Danny Jonckheere, 03/828 64 03 – jonckheeredanny@vt4.net

Zo. 16 okt. **Herfstwandeling in de Hobokense Polder**

9.30 – 12.30 u

Gidsen: Leentje Toussaint en Jeannine Nielandt

Organisatie: Annie Van de Weyer-Van Zwieten, 03/828 37 60 – walter.vandeweyer@telenet.be

Zo. 23 okt. **Natuurgebieden in de Haven van Linkeroever**

9.30 u – 17.30 u

Afspraakplaats: Kioskplaats (hoek Kapelstraat), Hoboken – kostendelend samenrijden

Gids: Ralf Gyselings

Organisatie: Luk Smets, 03/289 73 66 – luk.smets@telenet.be

Woe. 26 okt. **Debatavond over exotenverwijdering**

20 uur – 22 uur

Hoe kan Japanse duizendknoop verwijderd worden?

Zaal De Schorren, Graspolderlaan, Polderstad, Hoboken

Organisatie: Wim Mertens, 03/216 93 62 – wim.a.mertens@skynet.be

Vrij. 11 nov. **Mechels Broek, Dijleboorden en Baarbeekvallei**

8.20 u: trein in Antwerpen-Centraal

8.30 u: Kioskplaats (hoek Kapelstraat), Hoboken – kostendelend samenrijden

Einde: omstreeks 18.30 u

Gidsen: Danny Jonckheere en Frans Thys

Organisatie: Frans Thys, 03/830 20 51 –

Telefonisch inschrijven noodzakelijk!

Za. 12 nov. **Natuurbeheer in de Hobokense Polder**

10 uur – 16.30 u

Afspraak: Station Hoboken-Polder, einde Berkenrodelei

Contactpersoon: Danny Jonckheere, 03/828 64 03 –

jonckheeredanny@vt4.net of Wim Mertens, 03/216 93 62 – wim.a.mertens@skynet.be

Zo. 20 nov. **Dag van de Natuur**

10 uur – 16.30 u

Natuurbeheer en geleide wandelingen met eregast peter Pol (Goossen)

Symbolische zandzaklegging van het nieuwe Kijk-punt, toegankelijk voor gehandicapten.

i.s.m. alle medewerkers van Natuurpunt Hobokense Polder

Contactpersoon: Ria Thys, 03/289 73 66 – ria.thys@telenet.be

Za. 26 nov. **Behaag Natuurlijk 2005**

Nieuw stedelijk serrecomplex, Neerlandweg Wilrijk

10 u – 12 u : samenstelling plantpakketten

12 u – 14 u: bedeling van de pakketten

Coördinator: Danny Jonckheere, 03/828 64 03 – jonckheeredanny@vt4.net

Zo. 4 dec. **Kinderactiviteit: Vogelvoederkransen maken**

10 uur – 12.30 uur

Zaal De Schorren, Graspolderlaan, Polderstad, Hoboken

Telefonisch of digitaal inschrijven noodzakelijk

– **deelnameprijs: 3 euro**

Organisatie: Ria Thys, 03/289 73 66 – ria.thys@telenet.be

Zo. 11 dec. **Natuurbeheer in de Hobokense Polder**

10 uur – 16.30 u

Afspraak: Station Hoboken-Polder, einde Berkenrodelei

Contactpersoon: Danny Jonckheere, 03/828 64 03 –

jonckheeredanny@vt4.net of Wim Mertens, 03/216 93 62 – wim.a.mertens@skynet.be

Zo. 18 dec. **Boottocht op De Schelde (richting Vlassenbroek)**

11 u – 16 u **Overwinterende watervogels op de Schelde**

Deelnameprijs: 14 euro (kinderen tot 15 jaar: 10 €) –

Inschrijven door storting op 979-6399607-37 van

Natuurpunt Hobokense Polder met vermelding

“Scheldeboottocht” + aantal volwassenen + aantal kinderen.

Gids: Tom Ysebaert

Organisatie: Luk Smets, 03/289 73 66 – luk.smets@telenet.be

De rAntGroen in nieuwe handen!

Ingrid van Havere en **Jef Aerts** reageerden spontaan en enthousiast op onze oproep tot medewerkers voor de rAntGroen. Ingrid heeft reeds voor deze editie de taak van hoofdredacteur op zich genomen. Jef zal vanaf het volgend nummer de lay-out verzorgen. Langs deze weg willen wij hen als bestuur reeds op voorhand van harte bedanken en zeggen we hen alle steun toe.

Wij zoeken echter nog steeds enkele vrijwilligers voor het verzendklaarmaken.

Wil je 4x per jaar een avondje samen zitten om de etiketten op ons tijdschrift te kleven zodat alles klaar is voor verzending?

Bel dan naar : Peggy Beers, 0485/52 81 25 , beerske@yahoo.com,

Hugo Waeterschoot 03/455.22.12, hugo.waeterschoot@tiscali.be

Werkgroep Communicatie dringend op zoek naar helpende handen

Met deze foto's willen we u trots onze nieuwe infopanelen tonen, die door Johan Bosmans werden gemaakt.

Hartelijk dank hiervoor Johan.

Om een ruimer publiek kennis te laten maken met Natuurpunt Zuidrand Antwerpen, stellen wij regelmatig ergens in onze afdeling een infostand op. Het doel hiervan is niet alleen om nieuwe leden te maken, maar vooral om mensen kennis te laten maken met alle facetten van onze vereniging.

Hierin kruipt echter heel wat werk, zoals afspraken maken, materiaal verzamelen, stand voorbereiden, stand opstellen, bemannen en afbreken. Maar ook het verspreiden van informatieve artikels naar de pers en gemeenten of afspraken met andere verenigingen maken, behoren tot onze taak. Door verschillende omstandigheden, waaronder de splitsing van onze afdeling is onze werkgroep momenteel echter herleid van 8 naar 2 personen, en dit is echt niet haalbaar!

Daniella en Nancy gebruiken al hun creativiteit om de nieuwe stand op te bouwen

Het resultaat was te zien op de tentoonstelling van verdient onze bewondering!

Dus zijn we echt dringend op zoek naar mensen die onze ploeg willen versterken! Waarmee?

- enkele uurtjes versterking bij onze stand
 - af en toe een autorijtje om dingen op te halen of weg te brengen
 - bussen van foldertjes
 - doorgeven van evenementen in jouw buurt
 - schrijven en doorgeven van persberichten
- Je ziet het, voor elk wat wils, aarzel niet, elke kleine bijdrage is voor ons een enorme steun.

En die bewondering kregen ze al door de grote toeloop van geïnteresseerde bezoekers

Voor informatie neem je contact op met de communicatiewerkgroep:

Daniella Van Peel, tel.: 03/827 85 16,
daniella.van.peel@skynet.be

Nancy Geldhof, tel.: 0485/85 13 64,
nancy.geldhof@telenet.be

Van harte welkom in onze ploeg!
Daniella & Nancy.

Cursussen

Informatie bij Catherine Vandercruyssen,
tel 03/288 81 07, e-mail: cvdx@pandora.be

Wad- en watervogels

We trekken zo dikwijls naar Zeeland, maar velen onder ons weten maar weinig over de leefgewoonten van de prachtige Kluut, en wie kan met zekerheid een Bonte Strandloper onderscheiden van een Kleine Strandloper? Deze cursus zal u laten kennis maken met alle vogeltjes die wij steeds op het wad tegenkomen alsook met vele eenden.

Theorie

Er zijn drie theorielessen voorzien
Datum : woensdag 9, 16 en 23 november 2005
Uur : van 20 tot 23 uur.
Plaats : Fort 7, IJsvogel, Legerstraat 40 te Wilrijk

Praktijk

Tijdens de vele tochten van onze afdeling naar Zeeland, zal er genoeg gelegenheid zijn om deze cursus in praktijk te brengen.

Inschrijving

door storting van 12,5 € op rekening **979-9767547-40**
van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen met als mededeling
"Wad- en watervogels" + uw naam en telefoonnummer/
e-mailadres.

Ken je al het verschil tussen een Bonte Strandloper (Calidris alpina) en Kleine Strandloper (Calidris alba)

Start beheerswerken

Op zaterdag 1 oktober vliegen we er weer in! Vanaf dan tot begin maart wordt er elke zaterdag gemaaid, afgevoerd, gesnoeid en gekapt dat het een lieve lust is.

Afspraak om 9u in de IJsvogel, Legerstraat 40 in Wilrijk en eindigen tegen 12u met koffie en borrel.
Iedereen is van harte welkom! Wil je meer weten dan ben ik te bereiken via 0485/52 81 25 of beerske@yahoo.com

Op 1 oktober in de namiddag wordt er met de hele ploeg het werkschema voor het begonnen maaiseizoen besproken.

Dag van de Natuur - Zaterdag 19 november

Op de Dag van de Natuur, jaarlijks het derde weekend van november, nodigen de afdelingen van Natuurpunt iedereen uit om deel te nemen aan het natuurbeheer in haar natuurgebieden. Op deze manier ontdek je de natuurgebieden op een andere manier dan tijdens een wandeling.

We plaatsen de dagdagelijkse inzet van onze vrijwilligers bij het beheer van ons natuurgebied Fort 7 in de kijker. Bovendien nodigen we omwonende uit om ons eens een handje te komen toesteken.

Uiteraard willen we op die dag in de eerste plaats veel werk verzetten!

Er wordt afgesloten met een hapje en een drankje. Iedereen welkom!

Afspraak: 9.00u tot 13.00u aan de IJsvogel, Legerstraat 40 te Wilrijk.

Meebrengen: werkkledij, stevige schoenen en indien je dit hebt werkhandschoenen.

Info: Peggy Beers en Johan de Ridder 0485/52 81 25 of beerske@yahoo.com

Behaag..natuurlijk

Eenstijlige Meidoorn (*Crataegus monogyna*)

Dit jaar gaat deze educatieve actie reeds voor de **11de maal door in onze afdeling**. Natuurpunt wil hiermee het **aanplanten van streekeigen heggen en hagen bevorderen**. Samen met de buurafdelingen en zoals steeds kundig georganiseerd door Luk Smets en Ria Thys, worden op zaterdag 26 november in alle gemeenten/districten van onze afdeling heggen en hagenpakketten bedeeft. Gedurende de afgelopen 10 jaar werden reeds vele kilometers natuurlijke haag geplant in onze streek wat ongetwijfeld bijdraagt tot het herstel van het cultuur en natuurpatrimonium. Hagen en houtkanten zijn immers belangrijke nestelplaatsen voor vogels, kleine roofdieren, egels, padden en andere organismen. Bovendien hebben ze vaak een erg belangrijke functie als verbinding tussen grotere natuurentiteiten.

Vandaar dat we ook dit jaar weer een **aantal klassieke heggen en hagen** pakketten aanbieden :

- **Houtkant** bestaande uit: Zomereik, Es, Winterlinde, Zoete kers, Vogelkers, Lijsterbes..(4,5 €)
- **Natte Houtkant** met soorten die bestand zijn tegen vochtige bodems: Zwarte els, Grauwe wilg, Schiet-wilg, Boswilg, Gelderse roos en Es. (4,5 €)
- **Geschoren (doornloze) haag** met : Wilde liguster, Veldesdoorn, Rode kornoelje, Haagbeuk en Gelderse roos. 25 planten: 5 soorten, 5 planten per soort.(9 €)
- **Doornhaag** met : Sleedoorn, Meidoorn, Egelantier, Hondsr Roos. (8 €)
- **Bloesem- en bessenhaag** met : Sleedoorn, Meidoorn, Gelderse roos, Rode kornoelje, Sporkehout en Wilde kardinaalsmuts. (8 €).
- **Vogelbosje** een minipakket voor wie weinig plaats heeft bestaande uit : Sleedoorn, Meidoorn, Gelderse Roos, Rode kornoelje, Sporkehout en Hazelaar. (4 €).
- **Eénsoortige hagen** telkens bestaande uit een pakket van 25 planten : Veldesdoorn (9 €); Haagbeuk (14 €); Meidoorn (9 €); Beuk (15 €).
- **Knotwilgepoten** 2 € stuk
- Tevens worden zoals voor jaar een aantal **klimplanten** aangeboden waaronder Bosrank, Wilde kamperfoelie of Hop ieder tegen 3 €/stuk.

Hoe bestellen?

Via de gemeentelijke milieudiensten of voor het district Hoboken via de infowinkel in de Kapelstraat, kan je deze pakketten **bestellen tot en met 21 oktober** ! Maak er gebruik van want jouw portemonnee en de natuur worden er enkel beter van. Bij levering wordt steeds een info en snoei brochure meegegeven.

Meer informatie omtrent de samenstelling van de pakketten kan je terugvinden op onze website !

Waarnemingen in onze omgeving

periode 16 mei - 15 augustus

Wilrijk**Legerstraat:**

Grasmus: 1 (I.&W.V.H. 16/05)

IJsvogel: 1 (I.&W.V.H. 19/05)

Pater De Dekenstraat:

Kruisbek: 1 overvliegend (I.&W.V.H. 5 & 20/07)

Zwarte roodstaart: 1 (I.&W.V.H. 30/07)

Sperwer: 1 m & 1 v (I.&W.V.H. 3/08)

Boomse steenweg t.h.v. Cardoen auto's:

Bosuil (dood): 1 (I.V.H. 25/05)

Fort 6:

Vos: 1 (H.A. 4/05)

Fort 7:

Wielewaal: zang (U.C. 16/05)

Nachtegaal: zang (U.C. 16/05)

Hove**Kerkhof:**

Grauwe vliegenvanger: 3 jongen

+ 1 ei (W.V.D. 9/07), 2 jongen

uitgevlogen (W.V.D. 20/07)

Sperwer: 1 (W.V.D. 12/08)

Lintse steenweg (voorbij**Modelhoeve):**

Wezel: 1 (W.V.D. 09/08)

Wezel (*Mustela nivalis*)

Wim Van Deynze (W.V.D.), Urbain Cautereels (U.C.), Ivo Van Haevermaet (I.V.H.), Walter Van Haevermaet (W.V.H.), Hugo Alpaerts (H.A.)

't rAntGroentje !

Kinder- en jongeren "Natuurpunt" hoek !

Hoi natuurvriendje,

Kriebelbeestjes

Johan weet over elk insectje wat te vertellen

Enkele weken geleden, trokken we met 18 kinderen het Fort in, om, nadat we 's morgens samen met Johan van alles hadden ontdekt over insecten en andere kleine beestjes, met allerlei netten, doeken en zeven op jacht te gaan. We vingden vlinders, sprinkhanen, waterjuffers en spinnen en leerden hoe je een libel moet vasthouden. En dat het helemaal niet eng is, als ze op je hand zit.

Uit de leuke reacties achteraf, blijkt dat iedereen het beestig leuk vond en graag nog eens terug wil komen. Daarom nodigen we jullie alvast uit voor onze volgende tocht.

Met vlindernet en loepestapjes op stap

Herfst in het bos

Zondag 23 oktober
van 14 u tot 16.30 u

Vandaag nemen Fons en Yvonne jullie mee voor een wandeling in de wondere wereld van de paddestoelen. Hebben jullie al eens van zwavelkopjes, plooirokjes, houtknotszwammen of aardsterren gehoord? Misschien vinden we ze daar wel, of nog wel andere.

Nieuwsgierig geworden? Schrijf dan vlug in, zodat we weten hoeveel chocomelk en koekjes we moeten meebrengen.

Afspraak: lokaal De IJsvogel, FORT 7, Legerstraat 40 in Wilrijk

Meebrengen: warme kledij en één euro.

Vergeet het niet, zeker inschrijven!

Inschrijvingen en tekstjes sturen of vragen stellen via
nancy.geldhof@telenet.be
0485 / 85 13 64.

Inschrijven aub

Voor elke activiteit moet je op voorhand (zo vlug als je het weet) inschrijven, zodat ik weet wie er zeker komt. Zo weet ik hoeveel materiaal ik moet voorzien en hoeveel mensen ik moet vragen om te helpen.

Dit wil echter niet zeggen dat je niet meer mag komen als je op het laatste nippertje toch nog kunt komen hoor. Stuur dan wel even een berichtje naar mijn GSM.

Groetjes,
Nancy

Natuurpunt nationaal bevestigt : Natuurstudie wordt en blijft een belangrijk uitgangspunt voor de vereniging Natuurpunt

Jaarlijks vindt er gezamenlijk overleg plaats tussen alle raden van beheer die Natuurpunt nationaal rijk is (beleid, beheer, educatie en studie), met als doel een aantal kerndoelstellingen voor de vereniging vast te leggen en te bespreken: de zogenaamde gezamenlijke strategische raad van beheer (RVB).

Vorig jaar was er op deze vergadering heel wat kritiek gerezen omtrent de rol en het belang van Natuurpunt Studie binnen de vereniging. Sommige RVB leden stelden de relevantie van studie in vraag en verzochten om natuurstudie in te krimpen tot “natuurstudie binnen de eigen reservaten” (monitoring van de beheersresultaten). Het conflict culmineerde in het ontslag van het betrokken diensthoofd. Vele afdelingen, inclusief de onze, riepen dan ook op om Natuurpunt Studie als een volwaardige pijler van Natuurpunt uit te bouwen en om de niche van Natuurpunt op dit vlak nader te bepalen.

De RVB van Natuurpunt Studie heeft hieraan de laatste maanden hard gewerkt onder het leiderschap van Wouter Mertens (voorzitter), samen met de natuurstudiewerkgroepen. Natuurstudie was dan ook het belangrijkste gespreksonderwerp van de gezamenlijke strategische RVB van dit jaar (29 augustus 2005).

Het dient gezegd dat na een grondige reflectie de vereniging nu volmondig achter de doelstellingen van Natuurstudie staat en de algemene vereniging deze ten volle zal ondersteunen en verder uitbouwen. Meer in detail werden o.a. volgende beslissingen genomen op de gezamenlijke strategische RVB, met betrekking tot Natuurpunt Studie :

- Natuurstudie blijft een hoofdbekommernis voor onze vereniging.
- Zowel de intellectuele ontwikkeling van leden als het verzamelen van gegevens voor natuurbeleid en -beheer zijn gelijkwaardige kerndoelstellingen.
- De sterktes die we op het vlak van natuurstudie willen uitbouwen zijn die domeinen waar de actieve inzet van (vele) vrijwilligers vereist/gewenst is.
- Kernactiviteiten : draagvlakverbreding omtrent natuurstudie, inventarisatie, beheer en evaluatie van gegevens en acties rond soorten en ecosystemen.
- Het aanleveren van belangrijke gegevens voor beheer en beleid via soorten en biotoopmonitoring wordt als een belangrijk onderdeel beschouwd.

- Het uitbouwen van extensieve databases is zeker geen kerntaak en er zal nagegaan worden of er op dit vlak niet efficiënt kan worden samengewerkt met het Instituut voor Natuurbehoud.
- Aanbod dient best zowel “laagdrempelige” als “hoogwaardige” studie te omvatten.
- Aanbod voor natuur in en buiten de reservaten.
- Aanleveren van belangrijke gegevens voor beheer en beleid via soorten en biotoopmonitoring.
- De afdeling en de werkgroepen blijven de werkvloer van studie !
- Communicatie en gegevensoverdracht is in principe vrij (van vergoeding) behalve voor de overdracht van door Natuurpunt verzamelde gegevens aan commerciële studiebureaus.
- 3 niveaus van natuurstudie worden vooropgesteld :
 - o het minimumscenario (wettelijke verplicht) : monitoring in de reservaten ;
 - o het mediumscenario : trendanalyse van indicatorsoorten ten voordele van natuurbeleid en beheer ;
 - o het maximumscenario : gegevensverzameling rond biodiversiteit en biotopen op en rond de reservaten.

Aan alle afdelingen wordt een oproep gedaan om in de mate van het mogelijke alle 3 de niveaus aan te bieden !

Veelbelovend is het goedgekeurde groeiprogramma waar aan de hand van nieuwe externe middelen getracht wordt Natuurpunt Studie binnen de 5 jaar minstens te verdubbelen of zelfs te verdrievoudigen indien mogelijk.

De uitkomst van dit belangrijk debat is ongetwijfeld een opsteker voor diegenen die een jaar geleden opkwamen voor het belang van Natuurstudie en een sterke stimulus om als afdeling natuurstudie ten voordele van de leden en de natuur, verder uit te bouwen !

Hugo Waeterschoot
Lid algemene RVB Natuurpunt
Voorzitter RVB Natuurpunt Educatie

Mieren (deel 4)

Herman Snoeck

Enkele Belgische miersoorten

Subfamilie *Ponerinae* (Oermieren): 3 soorten in België. De kleine werksters hebben geen grote facetogen maar ogen met slechts één tot een paar **ommatidia**.

Subfamilie *Dolichoderinae* (Geurmieren): 2 soorten in België.

Subfamilie *Myrmicinae* (Knoopmieren)
Tamelijk klein. Poppen niet omgeven door cocon

Gewone Steekmier (*Myrmica rubra*)

Figuur 24: Gewone steekmier

Koningin en werksters kastanjebruin, mannetjes zwartbruin. Op het einde van het borststuk 2 stekels. Omnivoor. Algemeen in tuinen. Parings-vlucht van juli tot oktober.

Verwante bijna identieke soort met een andere pedicel: *Myrmica ruginodis*.

Ruwknoopmier (*Myrmica scabrinodis*)

Koningin (K) 5-6,5 mm, werksters (W) 3,5-5 mm, mannetjes (M) 5-6 mm. Werksters roodbruin, geslachtsdieren donkerder gekleurd. Lichaamsoppervlak met duidelijke lengterimpels. Op het eind van het borststuk twee lange, schuin afstaande, spitse doorns. Leeft zowel op droge zonnige plaatsen, b.v. op kalkgraslanden en heidevelden, als op vochtige plekken b.v. hoogveen. In België wijd verbreid en algemeen. Nest in de grond, in een graspol, in dood hout, onder mos of een steen. Soms heuveltjes van organisch materiaal. Bruidsvlucht van juli tot september. De kolonies bevatten vaak veel minder individuen dan die van de verwante Zandsteekmier (*Myrmica sabuleti*). Beide soorten zijn met moeite van elkaar te onderscheiden.

Grasmier (*Tetramorium caespitum*)

K 6-8 mm, W 2,5-4 mm, M 5-7 mm. Donkerbruin tot zwart, randen van de achterlijfsegmenten, kaken, antennen en poten gelig. Achterhoeken van het borststuk met twee korte, tandvormige doorns.

Leeft meestal op zonnige, droge plekken, soms in vochtige graslanden met Pijpenstrootje. In België wijd verbreid en bijna overal talrijk.

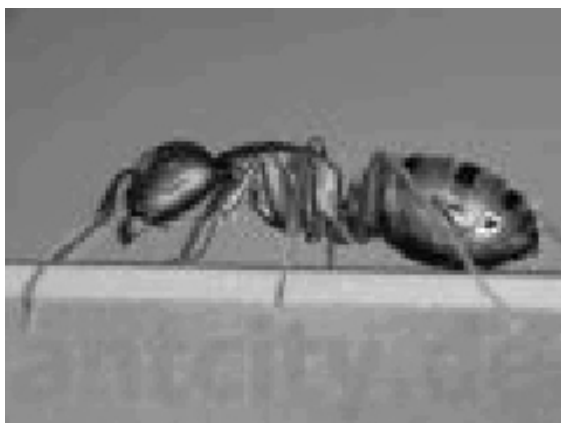
Nesten in de grond, onder stenen maar ook op open plekken, te herkennen aan een zandhoopje. Bruidsvlucht van mei tot en met september. De kolonies zijn meestal vrij individuenrijk.

In het voorjaar opvallend dikke geel getinte peervormige larven, waaruit de geslachtsdieren voortkomen. De werksters verzamelen als voedsel vooral zaden, die ze na bewerking ook aan de larven van de geslachtsdieren voeren. Deze soort gedraagt zich tegenover andere mieren zeer agressief, vooral tegenover soortgenoten uit een vreemd nest.

Subfamilie *Formicinae* (schubmieren)
Poppen omgeven met een cocon.

Reuzenmier (*Camponotus ligniperda*)

K 16-18 mm, W 6-14 mm, M 8-12 mm, grootste mier in Midden- en Noordwest-Europa. Lichaam tamelijk glanzend, kop en grootste deel van het achterlijf zwart; borststuk, poten, schub en voorste deel van het achterlijf roodbruin. Aanzienlijke grootteverschillen bij de werksters: van kleinkoppige dwergwerksters tot groot-koppige reusachtige werksters.

Figuur 25: Reuzenmier

Leeft vooral in open plekken van oude bossen en langs zonnige bosranden. Vrij algemeen in het oosten van België. Nesten in dood hout of op de grond onder stenen. Voeden zich vooral met uitscheidingen van bladluizen. De gevleugelde geslachtsdieren verschijnen al vóór de overwintering, bruidsvlucht van mei tot juli. Kort na de bruidsvlucht werpt de bevruchte jonge koningin haar vleugels af en begint op een verborgen plaats, b.v. onder een steen of in een klein hol, met de stichting van een nest.

Hierbij is ze volledig op zichzelf aangewezen. Pas nadat zich uit het eerste broed werksters hebben ontwikkeld, kan de koningin zich concentreren op het leggen van de eieren en broedzorg en nestbouw aan haar nakomelingen overlaten.

De zeer verwante soort *Componotus herculeanus* heeft een minder glanzend lichaam, maar is verder zeer moeilijk van *C. ligniperda* te onderscheiden. In België alleen gevonden op de Hoge Venen. Tast wel levend hout aan.

Genus Lasius (Wegmieren)

10 Soorten in België. Tot dit genus behoren kleine soorten, waarvan de werksters meestal slecht ontwikkelde ocellen bezitten. Voeden zich vooral met de uitscheidings van blad- en wortelluizen.

Zwartebruine Wegmier (*Lasius niger*)

K 8-9 mm, W 3-5 mm, M 3,5-4,5 mm. Donker- tot zwartbruin. Vrij dicht, zilverkleurig behaard met daartussen langere haren (vooral goed op de antenneschacht en de poten te zien).

Leven vooral op niet al te droge plekken, b.v. langs bosranden, in graslanden en in tuinen. Waarschijnlijk de meest algemene mier van Midden- en Noordwest-Europa. Nesten meestal in de grond of onder boomkorst. Grondnesten meestal met een vrij broze, van veel kamers voorziene aarden koepel. Leven in de stad vaak onder tegels in tuinpaden of op de straat, soms in of onder huismuren. Als het goed weer is graven ze duizenden zandkorreltjes tussen de stenen uit en stapelen die boven op het trottoir op tot kleine huisjes die als 'noodwoning' gebruikt worden. Massale bruidsvluchten in juli-september. Voedsel in eerste instantie uitscheidings van blad- en wortelluizen, verder omnivoor. De paden van de nesten naar de melkkoeien worden soms overkoepeld met zand, rond de bladluis-kolonies wordt soms een beschermend bouwsel gemaakt.

Zandmier (*Lasius alienus*)

K 7-9 mm, W 2-4 mm, M 3-4mm. Iets kleiner en meestal lichter van kleur dan *Lasius niger*. Slechts zeer fijn zilverachtig behaard en zonder langere haren op het lichaam.

Vaak op warme, droge en schraal begroeide plekken van duingraslanden en heidevelden; vermijdt cultuurland. In België wijd verbreid en bijna overal vrij algemeen. Nesten onder stenen of in het zand gebouwd, vaak met kleine zandkoepel. Bruidsvlucht in augustus en september. Levenswijze lijkt op die van *L. niger*. Bewaakt onder meer op Jacobskruid ook bladluizen en eet rupsen van de Sint-Jacobsvlinder.

Gele Weidemier (*Lasius flavus*)

K 7-9 mm, W 2-4,5 mm, M 3-4 mm. Werkster lichtgeel tot geelbruin, koningin en mannetje duidelijk donkerder, lijkt verder op Zwartebruine Wegmier.

Op droge en vochtige plekken, mierenheuvels worden vooral in extensief begraaide graslanden, in ruig grasland,

kalkgraslanden, duingraslanden en heidevelden gemaakt. Algemeen in België maar door de bemesting is de soort enorm afgenomen. Het leefgebied beperkt zich nu voornamelijk tot natuurreservaten en bermen.

Leven vrijwel uitsluitend ondergronds, (veelal ook onder stenen) met aarden koepels van soms wel een halve meter diameter en ca 30 cm hoog die meestal dicht begroeid zijn met grassen en andere planten en zonder uitgangen. Ze kunnen bij hoge nestdichtheid jaarlijks zo'n 7 ton grond naar de oppervlakte brengen. Massale bruidsvluchten in juni-oktober.

Voeden zich vrijwel uitsluitend met afscheidingen van bladluizen en schildluizen, die ze in hun ondergrondse kolonies kweken en behoedzaam verzorgen: in de winter worden b.v. de eieren van de wortelluizen dieper in het mierennest gebracht en in het vroege voorjaar worden de intussen uitgekomen larven weer naar de wortels van hun voedselplanten teruggebracht. In de zomer eten ze ook een deel van deze luizen op.

De Gele Weidemieren zijn een belangrijke voedselbron voor Fazant, Patrijs en Groene Specht.

Glanzende Houtmier (*Lasius fuliginosus*)

K 6-6,5 mm, W 4-6 mm, M 4,55 mm. Gehele lichaam opvallend glanzend zwart gekleurd. In droge bossen, langs bosranden en in houtwallen. In België wijd verbreid en vrij algemeen. Nestelt bij voorkeur in holle boomstammen en boomstronken; soms in zandgrond. De werksters knagen holten in het hout en vullen deze op met een zwartachtige kartonmassa, die ze maken uit houtsplinters en aarde waaraan secreten en suikerhoudende sappen worden toegevoegd. De wanden worden doorvlochten door de fijne draden van een speciale zwam (*Cladosporium myrmecophilus*). De nesten kunnen zeer individuenrijk zijn en meerdere koninginnen bevatten. Een bruidsvlucht komt zelden voor, meestal vindt de paring vlakbij of op het nest plaats. De geslachtsdieren zwermen uit van mei tot oktober.

De Glanzende Houtmier is voor de stichting van een nest afhankelijk van een andere miersoort. Sommige jonge koninginnen worden in een bestaand nest opgenomen. De meeste dringen echter in een nest van de Gele Schaduwmier (*Lasius umbratus*), doden de koningin en laten haar broed door de werksters opvoeden. Omdat de koningin veel eieren produceert zwelt haar achterlijf. Langzaam loopt het aantal gele slavenwerksters terug, terwijl de zwarte werksters van de houtmier toenemen. Tenslotte zijn alle slaven vervangen. (Eigenaardig genoeg is de Gele Schaduwmier voor het stichten van haar eigen nest ook op slaven aangewezen, en wel in een nest van de Zwartebruine Wegmier.)

Als voedsel dienen vooral uitscheidings van bladluizen. Vanuit het nest lopen dichtbevolkte paden naar de voedselbronnen. De terugkerende werksters hebben een sterk gezwollen achterlijf van de suikerhoudende uitscheidings van de bladluizen.

Wordt vervolgd

De Hollebeek opnieuw bedreigd

Sinds 2000 wordt er door het actiecomité Hollebeek - gesteund door onze afdeling - jaarlijks actie ondernomen om de restanten open ruimte in de beekvallei te beheren en te beschermen tegen nieuwe verkavelingen.

De Hollebeek, nog een natuurlijk kronkelend beekje

De Hollebeek vormt de natuurlijke grens tussen Wilrijk en Hoboken. In de vallei bevindt zich ter hoogte van de Hollebeekstraat nog 1 ha publiek toegankelijk groen. Het gebied vormt ook een buffering tegen wateroverlast voor de lageregelegen huizen op het einde van de straat.

Met een jaarlijkse maai- en opkuisactie wordt geprobeerd de buurtbewoners hierbij te betrekken en een signaal aan het stadsbestuur te geven.

Zaterdag 20/8 was er een nieuwe actie. Naast de jaarlijkse maaiactie was er ook een publieke wandeling en een permoment. Met de persmensen wandelden we naar een stroomopwaarts gelegen gebied, het terrein achter Don Bosco 'Kolonel Harrystraat/Salesianenlaan (zie artikel rAntGroen 13 p.15). Het is een oud en waardevol eikenbos, waar de beek nog haar oorspronkelijk kronkelend verloop kent.

Maaien en afvoeren, zorgen voor een meer gevarieerde plantengroei

Dit nieuwe gebied werd in de kijker geplaatst omdat er een beslissing moet vallen over een nieuwe verkavelingsaanvraag. Er wordt een nieuwe woonwijk gepland zonder rekening te houden met het BPA (Bijzonder Plan van Aanleg) dat voor dit deel van de vallei in opmaak is. Het BPA dient de bestemmingen van het (verouderde) gewestplan te herbekijken en aan te passen aan de huidige inzichten van waterproblematiek en open ruimten. Bovendien keurde de stad in 2004 de 'beleidsovereenkomst natuurlijke entiteiten' goed, waarin waterlopen als zeer belangrijke stedelijke natuurlijke elementen vernoemd worden.

De actie was succesvol. Er kwamen heel wat buurtbewoners helpen en hun steun betuigen. Ook lokale politici waren van de partij. We hopen dan ook dat het stadsbestuur rekening zal houden met haar eigen uitgangspunten en de verkavelingenaanvragen alsnog zal tegenhouden.

Nancy Geldhof

Even pauzeren tussen het harde werk

Afvoeren met turbokracht

Inventarisatie in het natuurreservaat Fort 7

Johan De Ridder en Peggy Beers

Hogere planten

Tijdens de maand juni werden de hooilandjes en de ruigten op het loskadeplein perceelsgewijs geïnventariseerd in het kader van de beheeropvolgning. Hierbij werd dezelfde methodiek gebruikt als twee jaar geleden. Deze inventarisatie werd gedurende de hele zomer aangevuld met andere losse waarnemingen en meldingen. Een diepgaande bespreking van de inventarisatie zal je in een later nummer van rAntGroen kunnen lezen, maar enkele waarnemingen willen we toch al meedelen.

In totaal werden meer dan 290 hogere planten waargenomen. Hiervan waren 13 soorten nog niet opgenomen op een soortenlijst van het reservaat. De meest interessante soorten zijn Kantig Hertshooi (*Hypericum dubium*), Muskuskaasjeskruid (*Malva moschata*), Muurhavikskruid (*Hieracium murorum*), Middelste Ganzerik (*Potentilla intermedia*) en Bleeksporig Bosviooltje (*Viola riviniana*). Een deel soorten stond op de oudere soortenlijst maar werden tijdens de inventarisatie van 2003 niet teruggevonden.

Kantig Hertshooi is een dubbelganger van Sint-Janskruid, waarmee de soort dan ook vaak verward wordt. De bladeren zijn donkergroen en langwerpig-eirond, groter en breder dan die van Sint-Janskruid. Ze vertonen weinig of geen doorschijnende punten en hebben aan de rand zwarte klieren. Kantig Hertshooi staat vochtiger dan Sint-Janskruid en komt vaak voor aan bosranden en tussen struikgewas, vooral op plaatsen waar leem aan de oppervlakte komt. Het groeit vaak samen met o.a. Grote Wederik (*Lysimachia vulgaris*), wie vertrouwd is met het Fort weet dan ook meteen waar je het plantje moet gaan zoeken.

Muurhavikskruid is een zeldzame composiet. De soort is meestal te vinden op matig beschaduwde plaatsen op vrij droge, niet of nauwelijks met strooisel bedekte, lemige, kalkrijke en stenige bodem. In tegenstelling tot wat zijn naam doet vermoeden, wordt Muurhavikskruid tegenwoordig nog zelden op muren teruggevonden. Vroeger kwam het voor op walmuren van steden, maar door het slopen van deze muren of door schoonmaakwoede zijn deze standplaatsen verdwenen. Op Fort 7 komt de soort voor tussen de voegen van de betonweg voor het hoofdfront, slecht één exemplaar werd gevonden.

Bleeksporig Bosviooltje is een soort van voedselrijke bossen en groeit zowel op beschaduwde als zonnige plaatsen. Middelste Ganzerik is oorspronkelijk een Russische soort. Ze is tegenwoordig echter ingeburgerd in grote delen van Europa en Amerika. De soort komt voor op de zelfde standplaatsen als Noorse Ganzerik, maar is meestal gebonden aan iets ruderalere milieus.

Middelste Ganzerik (*Potentilla intermedia*)

Muskuskaasjeskruid is een opvallende verschijning. De soort wordt beschouwd als een niet overal standvastige neofiet. Ze komt vaak voor als verwilderd siergewas.

Libellen

Tijdens de libelleninventarisatie werden 4 voor het reservaat nieuwe soorten waargenomen: Platbuik (*Libellula depressa*), Kleine Roodoogjuffer (*Erythromma viridulum*), Zwarte Heidelibel (*Sympetrum danae*) en Weidebeekjuffer (*Calopteryx splendens*). Het totaal aantal waargenomen soorten op Fort 7 wordt hierdoor op 23 gebracht. De meeste zijn zwervers.

De Platbuik is een algemene soort van vegetatie-arme, kleine wateren zoals beekjes en vijvers. De soort komt regelmatig als pioniersoort voor in pas gegraven plasjes, en vertoont zwerfgedrag. De Platbuik heeft een opvallend breed en afgeplat achterlijf, dat blauw is bij de mannetjes en (geel)bruin bij de vrouwtjes. De basisvlek op alle vleugels is zeer groot en donkerbruin. De libel is nauwelijks te verwarren met andere soorten. De soort wordt voornamelijk in juni waargenomen.

Van de Kleine Roodoogjuffer werden slechts enkele exemplaren langs de fortgracht waargenomen. Aangezien de waarnemingen vrij vroeg in het seizoen gebeurden (begin juni), vermoeden we dat de diertjes ergens in de omgeving uitgeslopen zijn. Het is een soort van vijvers, vennen sloten en kanalen met rijke ondergedoken vegetaties. Deze typen van wateren komen niet voor in Fort 7. Het is dus niet uit te sluiten dat de soort zich in de talrijke tuinvijvertjes in de omgeving of op het Schoonselhof voortplant.

Zwarte Heidelibel is van de andere soorten heidelibellen te onderscheiden door een uitgebreide zwarte tekening op de zijkant van het borststuk. Het is een algemene soort op de zandgronden, daarbuiten is ze echter zeldzamer. In het reservaat betreft het naar alle waarschijnlijkheid zwervende exemplaren.

De Weidebeekjuffer is een soort van vrij zuurstofrijke en meestal onbeschaduwde beken en rivieren. Ze komt zelden voor bij stilstaand water. Ze vertoont zwervgedrag waardoor waarnemingen ver buiten de voortplantingsgebieden mogelijk zijn. De mannetjes van de soort zijn onmiskenbaar door een metaalglanzend blauw lichaam en vleugels met een donkerblauw gekleurde band die de basis en de top van de vleugel vrij laat. De soort wordt als zeldzaam opgegeven in de Rode Lijst van Vlaanderen. Toch wel een bijzondere waarneming.

Tenslotte kunnen we melden dat in het voorjaar vers uitgeslopen exemplaren van Bruine Korenbout werden waargenomen. Hieruit kunnen we afleiden dat deze zeldzame soort zich effectief voorplant in de omgeving van Fort 7. Dit kan zowel in de fortgracht, de vijvers en grachten van het Schoonselhof of misschien wel in de vijvertjes van de omliggende huizen.

Hierbij willen we toch nogmaals de aandacht besteden aan het belang van tuinvijvers in de omgeving en vijvers in het Schoonselhof voor de biodiversiteit in Fort 7. De wateren in Fort 7 zijn slechts in beperkte mate geschikt voor de voortplanting van libellen. Ze zijn immers rijk bezet met vis en kennen nauwelijks plantengroei. Het is daarom van belang om goede voortplantingsplekken in de omgeving te behouden en te ontwikkelen. Tuinvijvers komen hiervoor zeker in aanmerking. Een vijver met een ruime variatie aan oeverbegroeiing is een zelfregulerend systeem met een rijk insectenleven. De oeverplanten worden bijvoorbeeld gebruikt als uitsluipplaats van de larven van libellen en waterjuffers. Vanuit Natuurpunt willen we ook hieraan meer aandacht besteden. Meer hierover lees je in een volgende nummer van rAntGroen.

Dagvlinders

Tijdens de vegetatieopnamen werd ook een beperkte inventarisatie van dagvlinders uitgevoerd. In totaal werden 21 soorten dagvlinders waargenomen. Nieuw voor het reservaat is het Bruin Blauwtje (*Aricia agestis*). Op de Vlaamse Rode Lijst staat de soort in de categorie “kwetsbaar”. Alle andere in het reservaat waargenomen soorten staan in de categorie “momenteel niet bedreigd” (Maes & Van Dijck 1999). Het Bruin blauwtje leeft in droge, schrale graslanden met een korte vegetatie. Het is één van de “blauwtjes” waarvan zowel de mannetjes als de wijfjes bruin gekleurd zijn. Het komt regelmatig samen voor met het Icarusblauwtje en de wijfjes kunnen wel eens met elkaar verward worden. Het ontbreken van wortelplekken op de onderkant van de voorvleugel bij het Bruin Blauwtje geeft echter onmiddellijk uitsluitsel. De wijfjes zetten de eitjes af op o.a. Kleine Ooievaarsbek en Gewone Reigersbek. Dit zijn de zogenaamde

Weidebeekjuffer (*Calopteryx splendens*)

waardplanten. De voornaamste bedreiging voor het Bruin Blauwtje is habitatverlies door verruiging en dichtgroeien van droge, schrale graslanden door gebrek aan beheer. Andere interessante soorten die werden waargenomen zijn o.a. Icarusblauwtje, Kleine Vuurvlinder, Eikepage en Oranjetipje.

De inventarisaties zullen gebundeld worden in een aangepaste soortenlijst. Deze zal rond het einde van het jaar beschikbaar zijn op onze website www.zuidrand.be. Op de website worden ook regelmatig nieuwe foto's geplaatst van leuke waarnemingen of sfeerbeelden van Fort 7.

Rest ons nog om de volledige beheersploeg te bedanken voor hun inzet om de wandelpaadjes ook in het zomerseizoen open te houden en de verschillende werkgroepen om ook Fort 7 met enkele bezoeken te vereren.

Literatuur

- Biesbrouck B. et al. 2001. Een ecologisch register voor hogere planten als instrument voor het natuurbehoud in Vlaanderen. VLINA 00/01.
- Bos F. & Wasscher M. 1998. Veldgids Libellen. KNNV Uitgeverij.
- De Knijf, G. 1996. Een gedocumenteerde Rode lijst van de libellen van Vlaanderen. Universiteit Gent.
- De Langhe J.E., Delvosalle L., Duvinneaud J., Lambinon J. & Vanden Berghen C. 1995. Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en de aangrenzende gebieden. Ongewijzigde herdruk tweede editie. Nationale Plantentuin van België. Meise.
- Maes, D. & Van Dyck, H. 1996. Een gedocumenteerde Rode lijst van de dagvlinders van Vlaanderen. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 96(1):1-154.
- Maes, D. & Van Dyck, H. 1999. Dagvlinders in Vlaanderen: Ecologie, verspreiding en behoud. Stichting leefmilieu.
- Verloove, F. 2002. Ingeburgerde plantensoorten in Vlaanderen. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud nr. 20. Brussel.
- Weeda E.J. et al. 2003. Nederlandse Oecologische Flora: Wilde planten en hun relaties. KNNV Uitgeverij. 5 delen.

Verslagen te verzenden naar
André De Mul, Lucas Henninckstraat 41 2610 Wilrijk
of per email: andre.de.mul@versateladsl.be

Voorjaarswandeling in het Hallerbos, za. 16/04/2005

Gids en leiding: Fons Waeterschoot
 Aantal deelnemers: 30
 Verslag: Ronny Deckers

Elk biotoop is een bezoek waard in elke weersomstandigheid. Deze woorden, die ik ooit hoorde tijdens een wandeling met onze collega's van NP Gent, hebben op deze druilerige dag hun waarheid andermaal bewezen. Een dertigtal dapperen trok richting Hallerbos. En het heeft geregend. Ik kan me moeilijk een wandeling herinneren, waar het gedurende 2 uur onafgebroken geplensd heeft. Niet 1 minuut respijt werd ons gegund. En toch hebben wij mooie dingen gezien. Ten bewijze van mijn openingszin.

De Boshyacinten, die toch een groot deel van de pracht van dit schitterend stuk natuur vormen, hielden hun kelken gesloten. De paarse gloed was dan ook eerder gedempt te noemen. Maar ze waren er wel. Zelfs nu een prachtig zicht. Samen met hun collega voorjaarsbloeiërs Speenkruid, Bosanemoon en andere Gevlekte Aronskelken. Speciale vermelding voor de Eenbes en het Bosbingelkruid. Schitterend in hun eenvoud. Een strook Goudveil werd met de verrekijker als verspreidbladig gedetermineerd. Later vonden wij ook het paarbladig. Als determinatiekenmerk werden we erop attent gemaakt, dat verspreidbladig gewoonlijk iets forser uitgroeit.

*Een zee van Boshyacinten
 (foto Luc Van Schoor)*

Eens de autobaan terug gekruist, kwamen we op 1 van de mooiste plekjes in die zee van schoonheid. Een natte strook met o.a. Reuzenpaardenstaart, Bittere Veldkers en dotters.

Voor de ornithologen nog vermelden dat er weinig visueel te beleven viel. Of wat dacht je met zulk weer. Auditief: Zanglijster, Roodborst, Winterkoning en anderen.

Het was vandaag ook het definitieve afscheid van onze vriend Manu Dhoore. Hij vertrekt definitief naar het geboorteland van zijn vrouw (Spanje). Ikzelf heb een boel van hem geleerd en we zullen zijn "spotdiagnoses" missen. Ik had nog gehoopt op een laatste "jamais de la vie", maar helaas. Vaya con dios amigo.

Rest er mij nog Fons te bedanken voor deze fijne dag. Nog zo iemand waar ik elke keer weer een boel van leer. Gelukkig kunnen we van zijn kennis nog langer genieten.

Narcissentocht naar de Oostkantons, zo. 24/04/2005

Gids: Luc Van Schoor
 Leiding: Walter Van Spaendonk
 Aantal deelnemers: 45
 Verslag: Wim Vandeweyer

Tussen een 'zee' van Narcissen in de vallei van de Holzwarche (foto Fransis Mertens)

Terwijl ze op de radio onweersbuien voorspelden, vertrokken we met een stralende zon richting Oostkantons. Toen we in Malmedy de afrit namen, vreesden we dat het KMI toch gelijk had (zéér grijze lucht), maar aangekomen op onze eerste vertrekplaats bleek onze vrees ongegrond. Toen we uit de bus stapten, scheen de zon alweer volop. Hetgeen wat Luc voor ons in petto had, overtrof onze stoutste verwachtingen. Het begon al met een thermiekzoekende Visarend (niet slecht om mee te beginnen, hé). Een paar meter verder zagen we een Geelgors zijn liedje zingen. Nog wat verder zat een koppel Kruisbekken het beste van zichzelf te geven. Ook de Zwarte Roodstaart en twee Rode Wouwen waren op het appèl. De achterste gelederen zagen ook nog een Zwarte Wouw. Na even te hebben stilgestaan bij het bloeiende peperboompje kwam er nog een Sperwer aanvliegen. Toen we bijna aan de bus waren, doken de Grote Gele en de Witte Kwikstaart op alsook een Kneu, een Boompieper die als een parachute naar beneden kwam en een Sijsje. En dan zou ik bijna het Oranjetipje, de Kramsvogel en een massa narcissen (waarvoor we gekomen waren) vergeten. Nadat we onze schoofzak verorberd hadden in een vol café in Rocherath, vertrokken we voor een fikse wandeling langs het uitgestrekte militair domein van Elsenborn richting Duitsland.

Hier hoorden we verschillende keren de Zwarte Mees zingen en waren twee Boomvalken alsook een Draaihals zo

vriendelijk om even voor onze lenzen te komen. Ook een mannetje Beflijster liet zich een tijdje vanop een solitaire spar bewonderen.

Een koppel Klapekster liet zich zowel biddend als zittend gadeslaan. Het waren unieke momenten daar langs de rand van het militair domein

Tot slot kwam een Rode Wouw de show stelen door zijn rode staart te laten schitteren in de zon (prachtig zicht). Eén ding was Luc wel vergeten: namelijk dat de Duitse weergoden geen Nederlands verstaan, want de laatste tien minuten nadat we de grens waren overgestoken, begon het fameus te regenen. Maar na zulke mooie waarnemingen, nemen we het hem niet kwalijk.

Luc, Erik en Walter, een dikke merci voor deze prachtige tocht.

Vroegochtendwandeling in Anderstad-Lier,

zo. 01/05/2005

Gids:	Wim Roelant
Leiding:	Emiel Lauwers
Aantal deelnemers:	18
Verslag:	Erwin Van Der Weyden

De klok van het districtshuis slaat gedempt 6 uur als wij richting Lier vertrekken. We zijn niet de enigen met vroegochtendmoed, op de Lierse Ring passeren we bedevarende scouts op weg naar Scherpenheuvel. We blijven niet te lang aan de melkfabriek – administratie kan ook op 't einde van de wandeling – en haasten ons naar de dijk want een uitzonderlijke waarneming staat ons op te wachten: de Snor, minutenlang laat deze zich in de beste omstandigheden zien. Af en toe zingt hij ook simultaan – goed om het onderscheid in de oren te knopen – met de Sprinkhaanrietzanger, maar hij overklast hem wel! Wat verder haalt het kikkergekwak de overhand op zangvogels. De kleine netelige kwestie is of we dit moeten beschouwen als een vloek (overlast voor de vogelzang) of een zegen (op hun beurt zijn zij voedsel voor andere vogels/dieren).

Op en rond het water zien we meermaals Zomertaling. Overvliegend hebben we al bij de eerste waarnemingen de Koekoek (die pas na half acht z'n roep te horen spreidt), de Groenpootruiter en de Gele Kwik. Dirk Collin herkent in volle vlucht (van de Kwik wel te verstaan) de Noordse variant (voor wie Dirk Collin onbekend is; dit is de sedentaire gast van Anderstad).

In 't vizier hebben we ook nog Blauwborst, het is alsof hij het opzettelijk doet, maar we krijgen nooit volop zijn blauwe bast te zien, hooguit vanuit de zijkant. Rietgorzen vliegen achter elkaar aan, maar die drie Futen staan elkaar naar het leven (vechten dus). De broekbosjes zijn dan weer ideaal voor Tuinfluiter en Nachtegaal, zoals gebruikelijk blijft het voor die laatste bij "horen".

Aan het sas volgen we het over-en-weer geloop van Oeverloper en Grote Gele Kwik. De Visdief heeft ook altijd z'n fans. Op de terugweg laat een Grasmus, na een steile klim, zich langzaam afglijden om na de landing onmiddellijk met het ochtendmenu te beginnen, een lichtgroen rupsje op een twijgje van Wilg.

Nabeschouwend wordt er nog opgemerkt dat, ondanks een

open hemel, er zowaar geen enkele roofvogel gespot werd. Te geconcentreerd naar de rietkragen gekeken? De topper van de dag was de Snor die toch niet zo veelvoorkomend is. We konden dus allemaal goedgemutst huiswaarts keren waarvoor onze dank aan de organisatoren.

Bazel, Polders en krekens, zo. 08/05/2005

Gids:	Herman Van Den Reeck
Leiding:	Tuur Wuyts
Aantal deelnemers:	18
Verslag:	Veerle De Saedeleer

In de regen vertrekken we op de Bist richting het Callebeekveer, waar de overigen van de groep ons nog droog vervoegen. Zo vroeg op de morgen hebben we het veer voor ons alleen, een groot verschil met een zonnige zomerzondagmiddag! Een groepje koukleumen kruipt in de verwarmde container van de Simon Stevin maar begint wel al vlijtig Visdiefje, Aalscholver en Blauwe Reiger te spotten. Op Linkeroever gekomen, starten we richting Rupelmonde op de dijk, waar in het riet de Kleine Karekiet zijn naam zingt. In de verte klinkt de Koekoek, voor sommigen onder ons de eerste van het jaar. Die mogen volgens Tuur een wens doen en die zal zeker uitkomen! Komt daar dat plotse zonnetje vandaan? Verder zien we ook Bergeend (2), Scholekster en Kievit. We vertrekken richting Bazel op het pad tussen de bloeiende Meidoorn, Fluitenkruid en Vlier. Het gebied langs beide kanten van het pad gaat in de toekomst deel uitmaken van het gecontroleerde overstromingsgebied Kruikebe, Bazel, Rupelmonde. De vroegere landbouwgronden

Wandelen langs bonte bermen (foto Veerle De Saedeleere)

met maïsteelt zijn al grotendeels verdwenen. Hier komt een 600 ha natuurgebied met broekbos, gras- en schorrengebied waar weidevogels thuis zijn. Vink, Fazant, Roodborst, Waterhoentje, Grasmus laten van zich horen. In de grachten en plassen zitten Kuifeend (3 koppels + 1 enkeling) en een mannetje Krakeend. We horen Koolmees, Staartmees, Zwartkop, Tjiftjaf en Tuinfluiter. Zwartkop en Tuinfluiter zorgen voor verwarring. Op een struikje naast het pad laat plots een Blauwborst zich bewonderen. Eens de vogel gevlogen gaan we verder langs het laatste stukje stoppelveld, een veldje Witte en Paarse Smeewortel en bloeiende Dagkoekoeksbloem. Ongeveer halverwege het pad klinkt in het broek de Nachtegaal! Boven hem cirkelen 2 Sperwers.

Juist voor de "bewoonde wereld" markeert een grote wonde, waar bulldozers al het groen hebben verwijderd, de plaats voor de toekomstige dijk en het einde van het overstromingsgebied. De Gele Lis, Krakeend (5) en Kuifeend (2) storen zich hier echter niet aan net zo min als 2 Sperwers in baltsvlucht in de lucht. Langs het kasteel van Bazel en de sporthal gaan we terug richting de Scheldedijk. Suske Wiet en de Koekoek vergezellen ons langs de paadjes met hopen Dagkoekoeksbloem, Kleefkruid, Peterselievlier, Speenkruid, Kraailook. We horen nogmaals Nachtegaal, Kleine Karekiet en Koekoek in de verte. In de lucht wordt een lichte Buizerd verjaagd door een Kraai. Nog een donkere Buizerd in de lucht, een Slobeend en 8 Bergeenden op de plas. Een koppel Nijlganzen met 8 kuikens zwemmen voor ons uit. In een bloeiende Meidoornstruik bespieden we 2 parende Tuinfluiters. Op het einde van het pad staat bloeiend Zilverdool, Melkdistel, gewone Veldsla, Raapzaad en Herik. Terug op de Scheldedijk zit beneden in een gracht een moeder en jong Meerkoet. In een kaal boompje spot Tuur een Grasmus. Boven onze hoofden vliegen Gierzwaluwen en volgens sommigen Oever- of Huiszwaluwen. Een plotse hagelbui ontlokt de leiding de kreet dat zijn dag nu goed is! De enige ontbrekende? : de Wielewaal en Rietgors. Die laatste wordt, hoe kan het ook anders, wat later gespot à la Tuur! Iets voor 12 uur zijn we terug aan het veer, nog even tijd dus om Kleine Plevier en Oeverloper van naderbij te bekijken, alvorens met het veer en een hoofd vol vogels terug huiswaarts te keren. Bedankt!

Bustocht Sint-Jacobsgat en de Fondatie in Sinaai,

za. 14/05/2005

Gids:	Marc Bogaerts
Leiding:	Danny Jonckheere
Aantal deelnemers:	8
Verslag:	Ann De Smedt

Onder een stralend zonnetje stond Marc Bogaerts ons zaterdag op te wachten aan het Natuurhuis Panneweel te Meerdonk. Gewapend met verrekijker en loupe wandelden we naar het Sint-Jacobsgat en d'Eilanden. Deze voormalige landbouwakkers waren omgetoverd in een bloemenlandschap en dit met beperkte beheersmaatregelen. Enkele paarden van een lokale eigenaar zorgen ervoor dat er open stukjes worden

gereguleerd en als gevolg ontstaat een grotere variatie in het landschap. Genietend van het landschap, getooid met Echte Koekoeksbloemen en Pinksterbloemen, hoorden we de IJsvogel verschillen malen voorbij vliegen. Ook de Grote Ratelaar en het Thijmereprijs konden we van dichtbij bewonderen. Langsheen de kreekranden vonden we o.a. de Gele Waterkers en het heerlijk ruikende Kalmoes. Onze picknick hebben we verorberd in het natuurhuis Panneweel, een voormalig boerderijtje met bijhorende hoogstamboomgaard, dat omgevormd werd tot vergaderlokaal, vertrekpunt van diverse wandel- en fietstochten in de omgeving en waar bovendien tal van educatieve projecten lopen (o.a. bijenappartement, waterzuiveringsvijver). Natuurlijk konden we het Panneweel niet verlaten zonder een Gagelaar (Natuurpuntbier) te drinken. In de namiddag hebben we een flinke landschapswandeling gemaakt in de typische meersen van Stekene en de Fondatie in Sinaai. Hier konden we genieten van weilanden vol met Facelea en grachten die wit zagen van de bloeiende Waterviolier. Kortom het was een gezellige tocht in een prachtige omgeving.

Landschapswandeling te Mechelen (Ned. Zuid-Limburg) en de zinkflora te Kelmis,

za. 28/05/2005

Gids en leiding:	Fons Waeterschoot
Aantal deelnemers:	20
Verslag:	Tuur Wuyts

Na zowat twee uur rijden stonden we in het pittoreske Mechelen. Na de Mechel (beekje) overgestoken te hebben, wandelden we langs de snelvlietende Geul. We hoorden Distelvink, Groenling en zagen Buizerds, Zwarte Wouw en Boerenwaluw. We genoten van de vele bloeiende planten met o. a. Kruisbladwals, Gewone Ereprijs en Grasmuur. Het landschap is hier prachtig met weidse vergezichten. Boven de Geul de speelse vlucht van Weidebeekjuffers. Twee Roeken vliegen langs en in de struiken zingt de

*Zwartblauwe Rapunzel,
Phyteuma nigrum
(foto Willy Ceulemans)*

Bosrietzanger en in de populieren de Zanglijster. Plots weerklinkt het korte enigszins krassende liedje van de Grasmus. Een beetje onverwacht, 3 Aalschovers in de lucht. In de nabijheid van woningen in Wittem 2 Huiszwaluwen! "Een Hoornaar", hoor ik roepen. En dan hoog in de lucht de heerlijke zang van de Veldleeuwrik, de enige die dag! Op een boogschut van elkaar zien we in de verte twee kloosters in Wittem. We kruisen het Gulpdal en stappen op naar een gemengd bos. Bosrank, Gewoon

Nagelkruid, Goudhaantje, Lievevrouwebedstro, Zwavelzwam en Boszegge komen in het notitieboekje. Iets verder zingt Zwartkop en Tuinfluiter. De Koekoek laat zijn melancholische roep galmen over het bos. In een deel bos op zure bodem Witte Veldbies en het zeldzame Heelkruid. Roodborst, Grote Bonte Specht en Boomklever laten zich horen. Aan de bosrand Kruipend Zenegroen en Muurhavikskruid. We komen terug in Mechelen waar we in de herberg De Paardestal onze boterhammen opeten bij een Gerardus (streekbier) en/of Goulashsoep. We stappen terug naar de bus en Frans Garcia hoort in de straatbomen Europese Kanarie. We rijden naar Kelmis (omgeving Moresnet). Bij de St. Rochuskapel geeft Fons uitleg over landschap, geologie en de bijzondere flora. Boven een beekje fladderen enkele Bosbeekjuffers waarvan de mannetjes volledig blauwe vleugels hebben. In een vochtig stukje weide groeit Beekpunge. Onder de prikkeldraad van de weide staat reeds uitgebloeide Zinkboerenkers en enkele ex. Blaassilene. In het bos Bosbingelkruid, Zwartblauwe Rapunzel, 2 ex. Grote Keverorchis en Herfsttijloos. Beneden ons een lichtrijk bronbos met een meanderende beek. Verderop staat Daslook en na goed zoeken enkele ex. Zinklepelblad. Dan komen we op een grote open plek waar vroeger afval van de zinkmijn gestort werd. Een enig zicht vormen de massaal groeiende Zinkviooltjes met hun fraaie gele kleur en enkele ex. van het Westfalisch Zinkviooltje (subspecie). Bij de voorbereiding vestigde een Nijmeegs professor hierop de aandacht aan Fons en Yvonne. Twee Sperwers en een vlugge Boomvalk zorgden even voor spanning. Op de terugweg ontdekten we nog Reuzenpaardenstaart. Zo eindigde stilaan een goed gevulde en bijzonder boeiende uitstap waarvoor we Fons en Yvonne niet genoeg kunnen bedanken.

Wezemaal (Rotselaar): Wijngaardberg en Beninksberg,
zo. 05/06/2005

Gids:	Herman Van Den Reeck
Leiding:	Tuur Wuyts
Aantal deelnemers:	12
Verslag:	Rina Vredenburg

Vanuit Wezemaal bezochten we 's morgens de Wijngaardberg, een oost-west gerichte heuvelrug, die op zijn warme zuidflank een microklimaat heeft, hetgeen druiventeelt toelaat. Vertrekkend vanaf een schilderachtig kapelletje wandelden we om de berg heen, beginnend vanaf de zuidkant. Rechts van het pad, op de zuidhelling, bevonden zich de wijngaarden. Hogerop, in het bebost gedeelte, zagen we een stuk verticale zandmuur met duidelijke lagen ijzerzandsteen: een relict van de langgerekte ijzerzandsteenheuvels in het Hageland. Op de kam van de Wijngaardberg loopt een muur van opgestapelde brokken ijzerzandsteen, die vermoedelijk in de eerste helft van de negentiende eeuw werd aangelegd om de wijngaarden te beschermen tegen de noordenwind. De wandeling liep, met veel klimmen en dalen, door een buitengewoon mooi en gevarieerd landschap, en bood vanaf de hoogten verrassend wijde vergezichten. Af en toe hadden we even de kans om op de flora te letten.

Zo zagen we de sierlijke, bij ons niet zo vaak voorkomende Hoenderbeet (lipbloemigen). We bekeken een plantje Melganzevoet onder de loep en ontdekten dat de blaadjes aan beide zijden meelachtig bestoven zijn. Toen we bijna rond waren, kwamen we aan een soort plantsoen rondom een reusachtig Heilig Hartbeeld, dat hier werd opgericht in 1926. Dit zou onze picknickplaats zijn geweest, maar wegens het onbetrouwbare weer werd er toch maar voor het gezellige cafeetje in Wezemaal gekozen.

Na de middagpauze bezochten we onder leiding van Dominique De Heyn, natuurwachter bij Bos en Groen, een andere beschermde heuvel, de Beninksberg. Een weg tussen de velden leidde erheen. In de bloemrijke bermen met o. m. veel Ringelwikke en Vierzadige Wikke, ontdekten we een prachtexemplaar van de Inkarnaatklaver. Op de open graslanden op de heuvel groeide Mannetjesereprijs in grote hoeveelheden. In de bosrijkere gedeelten kwam veel Hengel voor. Onze gids lichtte ons vooral in over de beheersplanning en -werking. Die bestaat erin de exoten en naaldbomen op termijn te verwijderen: Robinia, Tamme Kastanje, Amerikaanse Eik en Douglasspar. Afhankelijk van de voormalige teelten op de verschillende percelen, moet er weinig of vaker gemaaid worden om ze open te houden. De rest wordt gedaan door de dieren: de Fjordpaarden en Galloways. Ook op deze heuvel is het landschap buitengewoon gevarieerd. De percelen worden verworven door vrijwillige verkoop door de landbouwers en diverse eigenaren. Aan de noordkant strekt zich een bos van Tamme Kastanjes uit. Dit wordt voorlopig niet gerooid: het dient als geluidsmuur tegen de autosnelweg die parallel loopt met de Beninksberg. Aan het einde van de rondleiding liepen we door een statig beukenbos. Intussen was het gaan gieten en de vermoeidheid deed zich voelen. We waren maar wat blij dat we na afloop nog even gingen verpozen in datzelfde cafeetje in Wezemaal. Daar konden we proeven van de Hagelandse wijn.

Bustocht: Harchies - Henegouwen, zo. 12/06/2005

Gids:	Walter Van Spaendonck
Leiding:	Luc Van Schoor
Aantal deelnemers:	53
Verslag:	Thierry Depauw

Nou, hoogzomer? 17 – 18°C. Oh, maar 't is nog even lente he! Maar zon, bah! Een dreigende wolk, meer niet en lekker droog. VAR 2. Dus dat zit goed. De moerassen van Harchies.

Genesteld in de vallei van de rivier de Haine (zijrivier van de Schelde) maakt dit natuurpark van 550 ha deel uit van de grootste vochtige zone van Wallonië en het is een opmerkelijk vogelreservaat. Rietland, waterplassen, moerassen. Ja waaade!! 53 man en in het gebied zeven vogelkijkhutten. Twee groepen. Op kop Walter met een groep. Luc volgt met de andere helft. Dat gaat prima. Voor de verslaggever die voorop loopt niet zo praktisch. De rietkragen geven ons o. a. Grote en Kleine Karekiet, Rietgors, Rietzanger. Deze laatste mooi langdurig in beeld. Nog baltsvluchtjes. Van onder naar boven klimmend, volop zingend. Mooi, mooi. De explosieve zang van de Cetti's Zanger. Oh, daar in de struiken langs het kanaal, de Braamsluiper, Grasmus en Heggenmus. Hoor ik daar geen Goudvinken? Open en bloot. De Zomertortel, Zwartkoppen, Tuinfluiters. Tussen de eenden op de plassen (we lopen er tussendoor), Kuif-, Tafel-, Slobeend, Wintertaling, maar ook een Krooneend. Tientallen Meerkoeten. Wat verder een andere kijkhut. Ha! Van hieruit Stormmeeuwjes, Dodaars en zelfs een al naar eclipskleed gaande Zomertaling. Niet uit de lucht de Gierzwaluwen. Walter toont ons regelmatig de plantenrijkdom. O. a. het verschil tussen de gele klaversoorten. Maar sorry Walter, een hand altijd rond dat verdomd statief. Heb jij al iemand lopend met een hand zien schrijven, noteren (derde hand nodig voor notaboekje). 't Ja, een dictafoon was misschien een uitkomst, maar storend. Dus geen plantjes in het verslag, sorry. Wel zoogdieren, ja mini's. Waterspitsmuis, Bosmuis. De Wielewaal laat zich af en toe horen. Ha! Blauwborst mooi in beeld. Putters, Groenling, Kneu. Zeg nu niet dat het geen rijk gebied is he! Van de 2-de groep hoor ik soms nog een waarneming: Roerdomp, Boomvalk, Sperwer, Appelvink. Ah! Daar zitten de Aalscholvers. Nog Storm- maar ook Kokmeeuwjes, Torenvalken. 't Ja, 't is van 6 uur geleden en we gaan naar 13 uur. Ja hé, 't knaagt. Laat ons gaan picknicken. Bon Secours (Franse Grens). Het huis van het natuurpark. Buiten verspreiden we ons over de banken en tafels. Het woud van Bon Secours (1.200 ha): Zomereik, Populier, Es, maar ook Beuk. Op Belgisch en Frans grondgebied. Met zowat in het midden le Chateau de l'Hermitage. Via mooie boswegen slenteren we door het bos. Nee, slenteren is niet het juiste woord, nee 't was zeker geen slenteren. Het bos met zijn Roodborsten, Zwartkoppen, Boomklevers en -Kruipers, Vinken, ... Luc lonkt naar de Middelste Bonte Specht. Nee, weer niet het juiste woord, lokt de Specht met zijn bandopnemertje. Maar gij niet hoor! denkt ze. Nu ja, ze zitten met uitgevlogen jongen verspreid M.a.w. alleen regelmatig de Grote Bonte. Een toer rond het imposante Chateau en 't ja, 17 uur, tijd om onze biezen te pakken. Walter en Luc, hartelijk dank voor weer eens een schitterende dag. P. S.: Oh! In mijn nota's gaan zoeken. Voor mij was de laatste keer 7 mei '95. Hallo!! Tien jaar geleden.

Uitstap naar het Hageven (Neerpelt) en het beekdal Tongelreep bij de Achelse Kluis,

za. 18/06/2005

Gids: Hubert Lehaen (conservator)
 Leiding: Rudy Vansevenant en Hilde Vangrunderbeek
 Aantal deelnemers: 26
 Verslag: Thierry Depauw

Ze beloven hoogzomer in de Kempen, 30 à 34°C, allo!! Heide en vennengebied afgewisseld met enkele riviergraslanden. Grensoverschrijdend Hageven – Platteux, overgangen van nat naar droog. Natuurpunt – Natuurmonumenten. Dit formidabel stukje natuur is tot stand gekomen

Foto Veerle De Saedeleere

door 45 jaar totale inzet van de onvermoeibare, toffe conservator Hubert Lehaen. En het groeit nog steeds. We gaan ongeveer de paarse route volgen, slalomend tussen plassen, venen, rietvlakten. Oude rechthoekige, rechtwandige vijvers hebben een natuurlijke vorm gekregen, schuin aflopende wanden.

't Ja, hier is gewerkt in de loop der jaren. Weekendhuisjes verbannen. Luister al maar. Tjif-tjaf, Fitis, ja ja, Roerdomp (we zullen hem zelfs een paar maal te zien krijgen). Hij heeft werk voor de boeg - de jongskes moeten voer hebben, m.a.w. zeer actief. Kleine Karekiet, maar ook Sprinkhaanzanger. Verdorie, kijk daar: koppeltje Bruine Kiekendief prooi overgevend, prachtige Roodborsttapuit.

Hubert vertelt regelmatig boeiende zaken. Wist je dat hier 48 soorten libellen te zien zijn, 33 Lieveheersbeestjes, ja, ja!! Koekoek, vr. Keizerlibel. 't Ja alle waarnemingen zoals genoteerd al lopend door mekaar hé! Een kijkhut, een schitterende plas, acht jaar oud, een geschiedenis apart: foute storting, vervuilde bodem, en mooi alles uitgegraven door boosdoener. Tafel-, Kuif- en Wilde eenden, Meerkoeten met jong, volop kikker en natuurlijk reigers, Bosrietzanger, Winterkoninkje, Grasmus, Boompieper. Kijk, er kan nog een baltsvluchtje af. Aalscholver, Zwartkop, Rietgors. Mooi daar, Koningsvaren. Slob- en Krakeend. Roerdomp vliegt voorbij. Oever- en Boerkes, Platbuik, Lantaarntje. Kleine Zonnedaauw, een geplagd stukje langs de weg. Nu komen we in drogere heidegrond. Vink, Kuifmees. Een afwisseling van biotopen. Zandloopekvers. Een nest Geelgorzen. Ja, Hubert vertelt over de gehangen nestkasten, die trekken zoveel Gekraagde Roodstaart en Bonte Vliegenvanger aan. Hooibeestje,

Breedscheengriffer, Zwartspruitdikkopje. Voor elk wat wils, ieder komt aan zijn trekken, ook botanici: Zomerbitterling, Geoord Helmkruid, Blauwglidkruid De lunch bij een heerlijk frisse Gagel in de Wulp (natuureducatief centrum, gezellig bescheiden bungalow met fijne insectentuin).

P. M. 14 uur. Beekdal, Tongelreep op Ned. Grondgebied is terug gemeanderd. Lopend helder water, een en al golvend groen (van de waterplanten). Bijzonder: Blauwe Reiger, Witgatje, Tuinfluiter, Vuurjuffer, Metaalglanslibel, Oeverlibel, Vroege Glazenmaker. Amaai!! Kenners?

Ja hoor. 't Was leuk Chris Lauwers met zijn net op een gevonden kromme tak te zien vangen. Libellen vangen hé! Kijk een ballet Weidebeekjuffers.

Via een stukje bos naar de Leenderheide. Hier tijdens de herfsttrek ziet Hubert Kraanvogels, ook af en toe pleisterend. Overtrekkende roofvogels. Trouwens, vroeger werden hier Slechtvalken gevangen. Hm!! De dagen zijn veel te kort. A. M. 6,3 km, P. M. 6,2 km. Voor mij was het een 1-ste kennismaking, een openbaring. Ik kom beslist terug. Hubert, duizend maal dank. Hilde, Rudy, deze dag komt in mijn dagboek, elk blad met een opzichtelijk groen omkaderd.

Welkom in onze afdeling

Peggy en Johan De Ridder - Beers zijn de kersverse ouders

van een tweede kindje *Berit* genaamd.

Myrddin is super blij met de komst van zijn zusje!

Als dochter van rasechte Natuurpunters kan het niet anders dat Berit de natuurwaarden van in de wieg zal meekrijgen.

Proficiat voor de ouders, en geniet nu maar van harte en in alle rust van jullie tweede hummeltje !

Te koop!

Natuurpuntkalender 2006

De nieuwe natuurpuntkalender is aangekomen. Hij bevat weer prachtige natuurfoto's (van o.a. Hugo Willockx, François Van Bauwel en Jeroen Mertens).

Het formaat is 33 x 23 cm met ringsysteem (open dus 33 x 46 cm), bovenaan een mooie foto en onderaan een handig maandrooster. Meer afbeeldingen van deze kalender vind je op de website van Natuurpunt, rubriek Onze winkel, Nieuwtjes, algemeen.

Bestellen kan door storting van 7,5 euro met vermelding "kalender" op onze rekening, zie pagina 2.

Natuurpunt wijn

Vier verschillende Belgische biofruitwijnen worden door Natuurpunt aangeboden.

Paardebloem: een droge witte wijn (6 euro)

Witte bessen: (6 euro)

Zwarte bessen: een fruitige rode wijn (6 euro)

Kriekenport: een zoete portwijn (7 euro)

Bij aankoop van 12 flessen, een 13de gratis!

Bestellen door telefonische afspraak met Nancy Geldhof en storting van het juiste bedrag met vermelding "wijn" op onze rekening, zie pagina 2.

Wenskaarten: Fort 7

Deze set van 4 dubbele wenskaarten met omslag, die voor elke gelegenheid bruikbaar zijn, is nog steeds verkrijgbaar. De foto's zijn genomen in ons natuurreservaat Fort 7.

Bestellen door storting van 2,5 euro per set, met vermelding "wenskaarten" + aantal sets op onze rekening, zie pagina 2.

We hopen dat deze aanbiedingen u reeds op ideeën kunnen brengen voor de komende feestdagen.

Verder komen een welkomspakket, een vogelvoedertafel of een nestkastje hier zeker ook voor in aanmerking.

U steunt er de natuur en de afdeling mee! Bestel ze tijdig.

Voor meer info kan u terecht bij : Nancy Geldhof
tel.0485/85.13.64 - nancy.geldhof@telenet.be.

Meer gedetailleerde informatie (vertrekplaats en -uur, kledij, ...) over de activiteiten vind je in dit tijdschrift.

Activiteiten, waar je je op voorhand moet voor inschrijven, zijn in vet gemarkeerd.

Uitstappen

- Zo. 2 okt. Enkele reservaten van de Voorkempen in de kijker!
- Zo. 16 okt. Vogeltrekeexcursie kust
- Zo. 23 okt. Kinderactiviteit: paddestoelen**
- Zo. 30 okt. Herfsttocht Meerdalwoud en Doode Bemde
- Zo. 6 nov. Vogels kijken op Noordelijk Eiland Wintam
- Za. 12 nov. Afdelingskwisavond: Natuur met Wim en Tuur
- Zo. 20 nov. Vogeltocht Oosterschelde en Veerse Meer
- Za. 3 dec. Linkeroever, mosselsouper en 'Poesje van Antwerpen'**
- Za. 10 dec. Determinatie-avond Varens
- Zo. 18 dec. Ganzenuitstap naar Damme en Oostkustpolders (Ganzenkijkgdag)**
- Zo. 8 jan. Vogelobservatietoelt Tholen
- Za. 14 jan. Projectieavond nieuwe klankdiareeksen BVNF
- Zo. 15 jan. Kinderactiviteit: Dieren in de winter**
- Zo. 22 jan. Gzgentocht naar Goeree-Overflakkee**
- Zo. 29 jan. **Winterwandeling in het Zoerselbos**

Natuurbeheer Fort 7

- Za. 1 okt. Open beheersdag Fort 7
- Za. 19 nov. Dag van de Natuur

Cursussen

Paddestoelen Beginners & Gevorderden:

- Theorie: vrij. 3 september in de IJsvogel
- Praktijk: zaterdag 3/9, 10/9, 17/9, 24/9, 1/10, 8/10, 15/10, 22/10

Wad- en watervogels

- Theorie: woe 9, 16 en 23 november 2005 in de IJsvogel

Behaagactie

- Za. 26 nov. Actie "Behaag ... natuurlijk"

Geleide wandelingen en activiteiten in onze natuurgebieden

- Za. 17 sept. Nazomerwandeling op Fort 7 te Wilrijk
- Zo. 18 sept. Wandeling in de Hobokense Polder
- Zo. 16 okt. Wandeling in de Hobokense Polder

In dit nummer

2	Colofon	13	Kinderhoek: 't rAntGroentje
3	Editoriaal	14	Behaag... natuurlijk!
4	Agenda: weekendactiviteiten	14	Waarnemingen in onze omgeving
11	Beheer :	15	Natuurpunt nationaal bevestigd : Natuurstudie wordt en blijft een belangrijk uitgangspunt voor de vereniging Natuurpunt
	Dag van de Natuur - Zaterdag 19 november		
	Start beheerswerken		
11	Cursus: Wad- en watervogels	16	Beleid: De Hollebeek opnieuw bedreigd
12	Communicatie :	17	Educatief: Mieren (deel 4)
	De rAntGroen in nieuwe handen!	19	Inventarisatie in het natuurreservaat Fort 7
	Werkgroep dringend op zoek naar helpende handen	21	Verslagen
		28	Activiteitenkalender

Teksten voor het volgend nummer van rAntGroen, met verschijningsdatum 1 januari, ontvangen we graag ten laatste **15 november 2005**. Te bezorgen bij de rubriekverantwoordelijken, zie blz. 2

Jouw schoenen voor meer natuur!

Je oude schoenen zijn nog geld waard. Steun de natuur door ze te deponeren in een winkel van Schoenen Torfs!

Actie 'draagtassen'

Als de klant de papieren(!) draagtas aan de kassa weigert, schenkt Torfs 0,15 euro aan Natuurpunt. Het bedrag wordt meteen (en zichtbaar voor de klant) in een spaarpot gestoken ten voordele van de natuur in Vlaanderen!

Leden ontvangen korting

Als lid van Natuurpunt krijg je vanaf nu 10% onmiddellijke korting bij de aankoop van nieuwe schoenen van Torfs! Vergeet dus zeker je lidkaart niet als je gaat winkelen

Torfs	Adres	Steunt
Edegem (baanwinkel)	Mechelsestwg 226	Fort 7
Antwerpen	Abdijstraat 22	Hobokense polder

Schoenenactie van 23/9 tot 2/10

Bij deze actie breng je een paar oude niet te zwaar beschadigd of volledig versleten schoenen meebrengt: je oude schoenen gaan dus niet op de afvalberg, maar krijgen een herstelbeurt en een nieuw leven. Je bindt de schoenen bij voorkeur samen met een veter, touwtje of elastiek. De totale opbrengst van de actie schenkt de winkel aan Natuurpunt voor de aankoop en het beheer van natuurgebieden in jouw buurt!

Meer info : www.torfs.be

